

**T. C.
İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

URLA EKOTURİZM POTANSİYELİNDE BADEMLER KÖYÜ

YÜKSEK LİSANS BİTİRME TEZİ

Bilge ERSOY

Y150109004

EKOTURİZM A.B.D.

DANIŞMAN: Prof.Dr.Mustafa ALPARSLAN

TEMMUZ 2017

İKÇÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü'nün Y150109004 numaralı Yüksek Lisans öğrencisi Bilge ERSOY, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı "URLA EKOTURİZM POTANSİYELİNDE BADEMLER KÖYÜ" başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

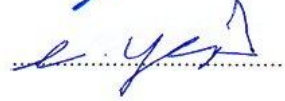
Tez Danışmanı :Prof.Dr. Mustafa ALPARSLAN
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

Jüri Üyeleri : Doç.Dr. Cenk DURMUŞKAHYA
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi

Doç.Dr. Ebru Yeşim ÖZKAN
Ege Üniversitesi

Teslim Tarihi : 12 Temmuz 2017

Savunma Tarihi : 12 Temmuz 2017

ÖNSÖZ

Günümüzde ekonomik, teknolojik, sosyokültürel değişimlerle turizmin sınırları farklılaşmakta, ülke ekonomisindeki payı giderek artmaktadır. Turizm sektörü, doğal ve kültürel değerleri kullanarak gelişimini sağlamaktadır. Doğal kaynakların sürdürülebilir gelişimi ve korunması isteği ekoturizm olgusunu ortaya çıkarmıştır. Ekoturizmde; ekoturistler, yerel halk, doğal çevre, yerel yönetimler gibi değişkenlerin birbiriyle uyumlu olması sürdürülebilirliği sağlayacak en büyük faktörlerdir. Bunlardan en önemlisi yerel halktır. Yöre halkının ekoturizm faaliyetleriyle yakından ilgili olması doğal ve kültürel değerlerin korunması ve zenginleşmesinde en önemli etkidir. Bu çalışmada Urla-Bademler halkının ekoturizme bakış açısı ortaya konulmaya çalışılmıştır. Konu itibariyle bu yörede yapılan ilk çalışma niteliğinde olup ileride yapılacak olan çalışmalara veri tabanı oluşturacaktır. Çalışmanın her aşamasında bilimsel görüş ve desteklerini aldığım değerli danışman hocam sayın Prof. Dr. Mustafa ALPARSLAN'a, tez sürecinde yardımları için arkeolog Nehir KARATAŞ'a ve aileme teşekkürü borç bilirim. Ayrıca Urla-Bademler başta olmak üzere evrendeki tüm canlılara sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İzmir, Temmuz 2017
Bilge ERSOY

ÖZET

Ekoturizm dünyada ve ülkemizde hızlı gelişmektedir. Doğaya saygılı ve yerel halkın refahını yükseltmeye yönelik sürdürülebilir bir turizm şeklidir. Eğer iyi planlanır ve uygulanırsa bu yapı yerel yönetimler, işletmeler ve seyahat acentaları ile birlikte doğal ve kültürel kaynakların korunması üzerinde etkili olur. Bu da ülke ekonomisine faydalı olacaktır.

Ülkemiz ekoturizm açısından çok zengin bir potansiyele sahip olup sürdürülebilirlik konusunda devamlılık arz edebilmesi doğanın ve çevrenin korunmasına bağlıdır.

Ekoturizm faaliyetleri için önemli bir noktada olduğu düşünülen Urla-Bademler'in ekoturizm potansiyeli ve yerel halkın ekoturizme karşı bakışı araştırılmıştır. Ayrıca yapılan anket uygulaması sonucu yöre halkının ekoturizm bilgisi ile ekoturizmden beklentileri incelenmiştir. Araştırmamızda survey (tarama) yöntemi kullanılmıştır. Araştırma evrenini Urla-Bademler Köyü yerel halkı oluşturmaktadır. Örnekleminiz ise Urla-Bademler Köyünde ikamet eden 110 kişiden oluşmaktadır. Anket soruları oluşturulurken yöre halkının demografik yapısı ve yöre halkının ekoturizm ile ilgili görüşlerine yer verilmekle birlikte ekoturizmden beklentilerine yönelik sorular da mevcuttur.

Çalışmada Urla ekoturizm güzergahları, festivaller ve yöresel yemekleri incelenmiş olup, özellikle Bademler Köyü'ne ait günümüzde de devam etmekte olan lezzetlere ayrıca yer verilmiştir.

Bu çalışmada Urla-Bademler alanının ekoturizm potansiyelinin tespiti, yöredeki ekoturizm faaliyetlerinin gelişmesi ve zenginleşmesi de amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler : Urla, Bademler, Ekoturizm, Yerel Halk, Sürdürülebilir Turizm

ABSTRACT

Ecotourism has been improving in the World and in our country, rapidly. It is a kind of sustainable tourism on being respectful to the nature and for the aim of raising the prosperity of local people. If this structure can be planned and applied, it can be effective on the protection of the sources of natural and cultural of the tourism area by the helping of local administrations, business enterprises or facilities and travelling agencies. This also will be useful for the economy of country.

Although, by the angle of ecotourism, our country is very rich, for being the continuousness of the subject of sustainability, it depends on the protection of nature and surroundings,

Urla-Bademler's ecotourism potential is considered a prime spot for ecotourism activities and ecotourism against the local population has been investigated glance. In addition, survey implementation as a result of expectations from ecotourism and ecotourism knowledge of the local people were examined. In our research surveys (screening) method is used. Research population of the village Urla-Bademler constitute the local community. Our sample consists of 110 people who ikameta in the Urla. Survey questions demokra creating the structure of the local people for local people and questions of expectations from ecotourism, but given their opinion on ecotourism is also available.

Urla ecotourism itineraries in the study, festivals and local dishes are examined, especially given the flavor, which is also the location of the Almond Village continues today.

This study identified the potential of ecotourism area of Urla-Bademler, it is aimed at the development and enrichment of ecotourism activities in the area.

Key Words: Urla, Bademler, Ecotourism, Local people, Sustainable Tourism

İçindekiler

Önsöz.....	v
Özet	vii
Abstract.....	viii
İçindekiler	x
Kısaltma ve Semboller.....	1
Bölüm I: Giriş	2
1.1. İlgili Araştırmalar	2
1.1.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar	2
1.1.2. Yurt dışında yapılan araştırmalar.....	4
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Hipotezleri	5
1.4. Araştırmanın Önemi	6
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.6. Varsayımlar	7
Bölüm II: Turizm ve Ekoturizm	7
2.1. Turizm Kavramı	7
2.2. Turizmin Disiplinlerarası Özelliği	8
2.3. Turizmin Sınıflandırılması ve Turist Tipleri	9
2.3.1. Katılan kişi sayısına göre	9
2.3.2 Ziyaret edilen yere göre	10
2.3.3. Katılanların sosyo - ekonomik durumuna göre	10
2.3.4. Katılanların amaçlarına göre	10
2.4. Sürdürülebilirlik ve Turizm	11
2.5. Ekoturizm	14
2.5.1. Ekoturizm kavramı	16
2.5.2. Ekoturizm kavramının ortaya çıkışı ve gelişimi	16
2.5.3. Ekoturizmin özellikleri ve önemi	17
2.5.4. Ekoturizmin amaçları ve ilkeleri	17
2.5.5. Ekoturizm aktiviteleri	18
2.5.5.1. Öğrenmeye dayalı ekoturizm etkinlikleri	19
2.5.5.2. Eğlenmeye dayalı aktiviteler	21
2.5.5.2.1. Maceraya dayalı aktiviteler	21
2.5.5.2.2. Sportif aktiviteler	23
2.5.5.2.3. Dinlenmeye dayalı ekoturizm etkinlikleri	25
2.6. Ekoturizmin Çevresel, Sosyal ve Ekonomik Etkileri.....	26
2.7. Ekoturizmin Olumsuz Etkileri	26
Bölüm III: Yöntem	27

3.1. Araştırmanın Modeli	27
3.2. Evren ve Örneklem	28
3.3. Veri Toplama Araçları	29
3.4. Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi	29
3.5. Verilerin Analizi	29
Bölüm IV: Dünya’da Türkiye’de ve Urla-Bademler	
Çalışma Alanında Ekoturizm.....	30
4.1. Dünya’da Ekoturizm	30
4.2. Türkiye’de Ekoturizm	30
4.3. Urla-Bademler’in Çalışma Alanında Ekoturizm	31
4.3.1. Urla ve Bademler tarihi.....	31
4.3.1.1. Urla-Bademler’in coğrafi konumu	31
4.3.1.2. Urla-Bademler’in iklimi	33
4.3.1.3. Urla-Bademler’in bitki örtüsü	33
4.3.1.4. Urla-Bademler’in demografik yapısı	33
4.3.1.5. Urla-Bademler’in ekonomik yapısı	33
4.3.2. Urla-Bademler’in ekoturizm kaynak değerleri	34
4.3.2.1. Botanik turizmi	34
4.3.2.2. Yayla turizmi	34
4.3.2.3. Su altı dalış ve rüzgar sörfü turizmi	34
4.3.2.4. Termal turizm	34
4.3.2.5. Sağlık turizmi	34
4.3.2.6. Av turizmi	35
4.3.2.7. Mağara turizmi	35
4.3.2.8. Bisiklet ve motosiklet turları	35
4.3.2.9. Atlı doğa yürüyüşü	36
4.3.2.10. Dağcılık ve doğa yürüyüşü (trekking)	36
4.3.2.11. Tarım ve çiftlik turizmi (agroturizm)	36
4.3.2.12. Kültür turizmi	37
Bölüm V: Bulgular ve Yorum	
39	
5.1. Katılımcıların Ekoturizm Kavramı Bilinç Düzeyine İlişkin Bulgular.....	39
5.1.1. Katılımcıların ekoturizm tanımlarına ilişkin bulgular	39
5.1.2. Katılımcıların bölgedeki ekoturizm faaliyetlerine ilişkin verdikleri yanıtların sayısal dağılımı	40
5.1.3. Katılımcıların bölgenin ekoturizmden beklentilerine ilişkin verdikleri yanıtların sayısal dağılımı	40
5.1.4. Katılımcıların ekoturizmi olumsuz etkileyen faktörlere ilişkin verdikleri yanıtların sayısal dağılımı	41
5.5. Hipotezlerin Testi	41

Sonuçlar ve Öneriler	42
6.1. Sonuçlar	42
6.2. Öneriler	43
Kaynaklar	44

Kısaltma ve Semboller

- AIEST : Association International Experts Scientifics Tourism (Uluslararası Bilimsel Turizm Uzmanları Örgütü)
- BAKA :Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı
- BDTMP :Balıkesir Doğa Turizmi Master Planı
- GSMH :Gayri Safi Milli Hasıla
- MGM :Meteoroloji Genel Müdürlüğü
- OECD :Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)
- TIES :The International Ecotourism Society (Uluslararası Ekoturizm Topluluğu)
- TTP :Türkiye Turizm Piyasaları
- TÜİK :Türkiye İstatistik Kurumu
- TÜRSAB:Türkiye Seyahat Acentaları Birliği
- WTTC :WorldTravel & Tourism Council (Dünya Turizm ve Seyahat Konseyi)
- WTO :World Tourism Organisation (Dünya Turizm Örgütü)
- UNEP : United Nations Environment Program

Bölüm I: Giriş

Günümüz turizmde ekolojik değerlerin sonraki nesillere aktarımı açısından ekoturizm çok önemli bir olgudur. Turizm sektörü gelişimini, doğal değerler ile çevresel koşulları kullanarak hızlandırmaktadır. Turizmin kaynak kullanım alanı çevresel değerlerdir. İlk çağlardan beri insanların seyahatlerinde önemli bir çekim nedeni olan iklim, termal kaynaklar, göl ve denizler, milli parklar, ormanlar, doğal peyzaj güzellikleri olan akarsular, şelaleler, dağlar, vadiler, yaban hayvan toplulukları, jeolojik yapı olarak volkanlar, mağaralar ve yeraltı gölleri gibi tüm ekolojik çevre değerleri turizm etkinliklerinin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Turizmin sürdürülebilirliği de bu kaynakların korunması ile mümkün olabilmektedir. Ancak artan turizm aktiviteleri, beraberinde çevresel değerlerin bozulması ve azalmasını getirmektedir (Akıllı, 2004). İnsan yaşamının olumsuz yönde etkilenmesi, bu ortamlarda tatil yapan insanların, iz bırakılmamış doğal alanlara olan gereksinimlerini arttırmaktadır. (Erdoğan ve Uslu, 2003; Arı ve Soykan, 2005; Emekli, 2005).

1.1. İlgili Araştırmalar

1.1.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar

Yaşar (2002) “Kahramanmaraş İlinde Ekoturizm Olanaklarının İncelenmesi ve Potansiyel Alanların Tespiti” adlı tezinde, yörede ekoturizme açılacak yerleri ortaya çıkarmış ve halkın doğal alanlara yönelik tercihlerini incelemiştir. Balcı ve diğerlerinin (2003) “Çankırı’nın Alternatif Turizm Potansiyeli” adlı makalesinde yörenin tarihi ve kültürel değerleri incelenmiş, aktif turizm faaliyetlerini ortaya çıkararak Çankırı’da yapılabilecek alternatif turizm faaliyetlerini tespit etmiştir. Çevirgen (2004) “Edremit Yöresinde Ekoturizme Yönelik Bir Talep Araştırması” isimli makalesinde, ekoturizm aktivitelerine katılan turistlerin tercihleri ve demografik özelliklerini belirlemiş, Edremit yöresinde ekoturizmin nasıl geliştirilebileceği konusunda önerilerde bulunmuştur. Altan (2006) “Türkiye’de Ekoturizm Uygulamaları ve Ekonomiye Katkıları” adlı tez çalışmasında, turizmin tanımı, çeşitleri ve ekonomi üzerindeki etkisini incelemiş, turizmin Türk ve dünya ekonomisine olan katkılarını ele almıştır. Ekoturizmin kavramsal çerçevesini açıklamış bunun yanında çevresel, sosyal ve ekonomik etkilerini irdelemiştir. Son olarak Mersin ilinin ekoturizm faaliyetleri ve bölgesel ekonomiye katkılarını incelemiştir. Polat (2006) “Karapınar İlçesi ve Yakın Çevresi Peyzaj Özelliklerinin Ekoturizm Kullanımları Yönünden Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma” adlı doktora tezinde ilçenin mevcut potansiyelini ortaya çıkarmıştır. Doğal ve kültürel değerlere zarar vermeyecek ve ekonomik faydalar üretebilecek ekoturizm planlaması amacıyla Coğrafi Bilgi Sistemlerinden yararlanmıştır. İlçe ve yakın çevresinde gerçekleştirilmesi uygun ekoturizm etkinliklerine yönelik uygun alan tespitleri yapmış ve uygulama önerileri getirmiştir. Pirseliimoğlu (2007) “Ekolojik Temelli Rekreasyon ve Turizm Planlama İlkelerinin Araştırılması: Trabzon İli Çalköyü Yayla Yerleşimi Örneği” isimli yüksek lisans tez

çalışmasında öncelikle bölgedeki rekreasyon ve turizm potansiyelini incelemiştir. Yerleşim yeri örneğinde gerçekleştirilen etkinliklerin çevresel etkilerinin neler olduğunu ortaya koymuştur. Altanlar ve Akıncı Kesim'in (2009) "Akçakoca İlçesinin Ekoturizm Olanaklarının Değerlendirilmesi" adlı makalesinde ekoturizm faaliyetlerinden, Akçakoca için uygulanabilir olanları araştırılarak potansiyel alanlar sunmuş ve sürdürülebilir bir ekoturizm planlamasının nasıl olması gerektiği konusunda önerilerde bulunmuşlardır. Nayir (2009) "Isparta Yöresi Korunan Doğal Alanlarda Ekoturizm Talep ve Eğilimlerinin Belirlenmesi" adlı tez çalışmasında ekoturizm kavramı; kapsamı ve içeriğini detaylı olarak ortaya koymuş, Isparta yöresinin korunan doğal alanlarında gerçekleştirilen ekoturizm etkinliklerinin mevcut durumunu analiz etmiştir. Son olarak uygulanan anket sonucu ekoturizme yönelik talepler, öncelikler ve eğilimleri belirlemiştir. Şahin (2009) "Erzincan İlinin Turizm Potansiyeli ve İldeki Ekoturizm Uygulamaları" adlı makalesinde, ildeki potansiyel ekoturizm çeşitlerini ortaya çıkarmıştır. Bu faaliyetlerin uygulamaya geçirilmesi için yapılması gerekenler hakkında önerilerde bulunmuştur. Bayat (2010) "Turizmin Yerel Halk Tarafından Algılanması: Iğdır Üzerine Bir Araştırma" adlı tez çalışmasında turizmin olumlu etkilerinin neler olduğunu, bu olumlu etkilerin benimsenme seviyesini ve Iğdır ilinin turizm potansiyelini incelemiştir. Oluşturulan ekoturizm boyutlarıyla halkın yaş, medeni durum gibi özellikleri arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Aydın ve Türker'in (2010) "Artvin - Borçka Camili Biyosfer Rezerv Alanındaki Ekoturizm Potansiyelinin Orman Köylüleri Üzerindeki Sosyo - Ekonomik Etkilerinin İrdelenmesi" adlı çalışmasında, ekoturizm etkinliğinin orman köylüleri üzerindeki demografik, sosyal, kültürel, ekonomik vb. etkilerini incelemiştirlerdir. Ekonomik faydalar üretebilecek ekoturizm planlaması ile turizm sektörüne alternatif sunularak bunların nasıl değerlendirilebileceği üzerinde durmuşlardır. Yerel halka uygulanan anket sonucu yörede ekoturizm ile ilgili yürütülen çalışmaların yeterli olmadığı ve bu alandaki çalışmaların arttırılması sonucu çıkmıştır. Son olarak köy halkının hayat kalitesinin iyileştirilmesi yönünde olumlu adımlar atılması için önerilerde bulunmuşlardır. Akpınar ve Bulut (2010) "Ülkemizde Alternatif Turizmin Bir Dalı Olan Ekoturizm Çeşitlerinin Bölgelere Göre Dağılımı ve Uygulama Alanları" isimli makalesinde ekoturizmin tanımı, kapsamı, hedefi, çıkış amaçları ve ülkemizde bölgelere göre ekoturizm çeşitlerini belirlemiştirlerdir. Ekoturizm değerlerinin korunmasına yönelik son yapılan çalışmaları incelemiş, sürdürülebilirliğin sağlanarak doğal çevrenin gelecek nesillere aktarılması doğrultusunda önerilerde bulunmuşlardır. Yılmaz (2010) "Artvin Kenti ve Çevresinin Ekoturizm Açısından Değerlendirilmesi" isimli makalesinde Artvin ili ve yakın çevresinde mevcut doğal ve kültürel kaynak değerleri ekoturizm yönünden incelemiş, yörenin ekoturizm potansiyelini ortaya koymuştur. İldeki potansiyel turizm kaynaklarının turizme açılması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için öneriler getirmiştir. Çakır (2011) "İğneada ve Çevresinde Ekoturizm Potansiyelinin Belirlenmesi ve Kırsal Kalkınma Açısından Değerlendirilmesi" adlı yüksek lisans tezi çalışmasında, alanın ekoturizm potansiyelini ortaya koymaya çalışmıştır. Kırsal alanların kalkınmasına lokomotif unsur olarak ekoturizmi desteklemeye yönelik önerilerde bulunmuştur. Karademir, Sandal ve Tıraş (2013) "Kahramanmaraş'ın Ekoturizm Potansiyelinin

Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında ildeki ekoturizm potansiyelini ortaya çıkarmış ve halkın ekoturizme bakış açısını incelemişlerdir. Uygulama sonunda elde edilen veriler ışığında Kahramanmaraş’ın doğal - kültürel değerlerinin sürdürülebilir yaklaşımla korunması, planlanması ve geliştirilmesine yönelik yapılması gerekenleri ortaya koymuşlardır. Kervankıran (2014) “Beypazarı / Ankara Örneğinde Turizmin Ekonomik, Toplumsal ve Çevresel Etkilerine Yerel Halkın Yaklaşımı” adlı makalesinde Beypazarı ilçesinde turizmin gelişimi ve bu gelişimle birlikte ortaya çıkan turizmin etkilerini değerlendirmiştir. Turizmin ekonomik, kültürel ve çevresel etkilerini doğrudan yaşayan Beypazarı ilçesindeki yerel halkın bu etkilere bakışını ortaya koymak amacı ile anket uygulanmıştır. Ankete katılanlar; yerel kültür üzerinde turizmin ekonomik, toplumsal ve çevresel olumlu etkileri olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre; yerel halkın turizmin etkilerine bakışında, cinsiyete göre benzer oranlar varken, meslek gruplarına göre etkilerin farklı algılandığı ortaya çıkmıştır.

1.1.2. Yurt dışında yapılan araştırmalar

Weaver (1999) “Magnitude Of Ecotourism In Costa Rica And Kenya” isimli çalışmasında ekoturizmi çeşitli boyutlarıyla incelemiş ve aktif olarak yapılan faaliyetler konusunda bilgi vermiştir. Honey (1999) “Ecotourism And Sustainable Development: Who Owns Paradise” isimli kitabında Galapagos adaları, Kosta Rika, Küba, Tanzania, Kenya ve Güney Afrika gibi alanlarda ekoturizm faaliyetleriyle ilgili derinlemesine incelemelerde bulunmuştur. Bu alanlardaki ekoturizm faaliyetlerinin farkındalık yarattığını vurgulamıştır. Rahemtulla ve Wellstead (2001) “Ecotourism: Understanding Competing Expert And Academic Definitions” isimli çalışmalarında öncelikle ekoturizm kavramını tanımlamaya çalışmışlardır. Bir ürün ve pazar segmenti olarak ekoturizm incelemiş, ekoturizm pazarı ve profilini araştırmışlardır. Son olarak Kanada’daki ekoturizm çalışmaları ve uygulamalarını incelemiş, önerilerde bulunmuşlardır. Redmond (2001), “Engendering Ecotourism: Analysing The Participation Of Rural Women In Ecotourism in Belize” adlı tez çalışmasında Belize’de yerel kadınların ekoturizm kapsamındaki rolünü araştırmıştır. Kadının bölgedeki ekoturizm faaliyetlerinde istihdamı üzerine önerilerde bulunan araştırmacı ekoturizmde toplumsal cinsiyet sorunlarını, vaka çalışması yaptığı örnek alanlarda derinlemesine ele almıştır. Pforr (2001) “Concepts of Sustainable Development, Sustainable Tourism, and Ecotourism: Definitions, Principles, and Linkages” adlı makalesinde sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilir turizm ve ekoturizm kavramlarını ve ilkelerini irdemiştir. Ekoturizmin sosyopolitik boyutunu incelemiş ve İskandinav ülkelerindeki turizm yoğunluğunu ele almıştır. Wood (2002) “Ecotourism: Principles, Practices & Policies For Sustainability, United Nations Publication” adlı çalışmasında, ekoturizmin kavramsal çerçevesini açıklayarak, ekoturizmin değişkenlerini incelemiştir. Avustralya ve Brezilya’da ekoturizm politika birlikteliği ve bu ülkelere göre nasıl şekillendiğini açıklamıştır. Drumm ve Moore (2002), “Ecotourism Development – A Manual For Conservation Planners and Managers” isimli çalışmasında ekoturizm kavramını tüm boyutlarıyla irdemiştir. Ayrıca ekoturistler, ekoturizm yapılan alanlar, yerel halk, ekoturizm düzenleyenler bu türlerin planlanması ve yönetimiyle ilgili olan her boyutu

ayrıntılılarıyla incelemiştir. Fennell & Dowling (2003) "Ecotourism Policy and Planning" adlı kitabında, ekoturizm ve sürdürülebilirlik, ekoturistler, turizmin sosyal ve ekolojik etkileri, ekoturizm pazarı ve yönetimi, ekoturizmin gelişmesi konularında ayrıntılı bilgiler sunmuşlardır. Boi (2003), "Residents' Attitudes and Perceptions Toward National Parks and Ecotourism Development in Ghana: The Case of Dome Community in the Digya National Park" adlı yüksek lisans tezinde alandaki turizm gelişimini incelemiştir. Ortaya çıkan sonuçlara göre yöre halkının turizme karşı olumsuz algısı vardır. Diğer taraftan büyük çoğunluğun ekoturizm faaliyetlerini desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak yöre halkının faaliyetler konusunda mutlaka eğitilmesini önermiştir. Ojong, Eja, Undelikwo ve Agbor (2013) "Indigenous Peoples' Perception of Ecotourism In Cross River State, Nigeria" adlı çalışmada Cross nehri çevresinde ve Okwangwo bölgesindeki yerel halka anket uygulamıştır. Bu anket sonuçlarına göre ekoturizm algısı ve farkındalığı düşük, ekoturizm bilgisinin zayıf olduğu sonuçları elde edilmiştir. Özellikle Cross River State bölgesindeki halka bu konuda eğitim verilmesi önerilmiştir. Gezon (2014) "Who Wins and Who Loses? Unpacking the "Local People" Concept in Ecotourism: A Longitudinal Study of Community Equity in Ankarana, Madagascar" adlı çalışmada niteliksel ve boylamsal bir yaklaşımla çalışma yapılmıştır. Ekoturizmin Ankarana korunan alanında yaşayan topluluklara sosyal etkileri üzerinde durmuştur. Çalışma "yerel halk" kavramını açıklamak için bir siyasi ekoloji yaklaşımı kullanarak literatüre katkıda bulunmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Urla Ekoturizm Potansiyelinde Bademler Köyü'nün ekoturizmin yerel halk tarafından bilinirlik düzeyini belirlemek ve halkın bu konudaki görüşlerini anlamaktır. Bununla birlikte yöre halkının bazı özellikleri ile (cinsiyet, yaş, eğitim durumu vb.) ekoturizm potansiyeli arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amaçlanmıştır. Son olarak çalışma alanında olan ve olması gereken ekoturizm faaliyetleri ortaya konularak akademik olarak katkı sağlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Hipotezleri

Çalışma alanı ekoturizm bakımından geniş potansiyele sahiptir. Buradan yola çıkarak algı ve bilinç düzeyine yönelik aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir:

H 1: Ankete katılanların yaşlarına göre, Urla-Bademler'de yaşayan yöre halkının ekoturizmin olumlu etkilerini algılaması farklılık gösterir.

- Ekoturizmin ekonomik gelişmeye katkısı yaş değişkenine göre farklılık gösterir.

- Ekoturizmin sosyo - kültürel gelişmeye katkısı yaş değişkenine göre farklılık gösterir.

- Ekoturizmin çevreye katkısı yaş değişkenine göre farklılık gösterir.

H 2: Ankete katılanların cinsiyetlerine göre, yöre halkından bayan ve erkeklerin ekoturizmin olumlu etkilerini algılaması farklılık gösterir.

H 3: Ankete katılanların eğitim seviyelerine göre, yöre halkının ekoturizmin olumlu etkilerini algılaması farklılık gösterir.

- Ekoturizmin ekonomik gelişmeye katkısı alt boyutu eğitim seviyesi değişkenine göre farklılık gösterir.

- Ekoturizmin çevreye katkısı eğitim seviyesi değişkenine göre farklılık gösterir.

H 4: Ankete katılanların mesleklerine göre, yöre halkının ekoturizmin olumlu etkilerini algılaması farklılık gösterir.

- Ekoturizmin ekonomik gelişmeye katkısı meslek değişkenine göre farklılık gösterir.

- Ekoturizmin çevreye katkısı meslek değişkenine göre farklılık gösterir.

H 5: Ankete katılanların yörede ikamet sürelerine göre, yöre halkının ekoturizmin olumlu etkilerini algılaması farklılık gösterir.

- Ekoturizmin ekonomik gelişmeye katkısı yörede ikamet süresi değişkenine göre farklılık gösterir.

- Ekoturizmin çevreye katkısı yörede ikamet süresi değişkenine göre farklılık gösterir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Urla; İzmir il merkezine 35 km uzaklıkta bir ilçe ve doğusunda Güzelbahçe, Seferihisar; batısında Çeşme; kuzeybatısında Karaburun; kuzeyinde ve güneyinde Ege Denizinin varlığı nedeniyle iç ve dış turizmin gelişmeye başlamasıyla birlikte sürekli artan bir turizm potansiyeline sahip olmuştur. Bademler ise; Güzelbahçe'den başlayıp Seferihisar'a doğru uzanan geniş koridorun ortalarında, İzmir'e 35, Seferihisar'a ve Urla'ya 9'ar km. uzaklıkta bir köy. Bölgedeki doğal değerler, sosyoekonomik ve kültürel çeşitlilik farklı turizm türlerinin gelişmesini sağlamıştır. Yöreye ekonomik ve sosyal anlamda zenginlik katan etkinliklerin, doğal değerleri yıpratmadan devamlılığı sağlanmalıdır. Bu sürecin sağlanmasında yerel halkın rolü büyüktür. Halkın ekoturizme karşı duyarlılığı önem taşımaktadır. Yöredeki ekoturizm potansiyelinin keşfedilmesi turizmcilerin de dikkatini çekerek ileride yapacakları faaliyetlere yön verecektir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

**Araştırma alanı Urla ilçesi çevresi ve Bademler Köyü yerel halk ile belirlenmiştir.

**Araştırmada anket tarama (survey) yöntemi seçilmiştir.

**Araştırma için yapılan anketler 2016 Ocak, 2017 Nisan aylarında gerçekleştirilmiştir.

**Örnekleme sayısı 110 kişidir.

**Anket çalışması Urla-Bademler Köyünde ikamet edenlerden oluşmuştur.

**Araştırmanın kavramsal çerçevesi; araştırma verileri yöre halkının anketlere verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.

**Urla-Bademler çevresinde yaz nüfusunda aşırı bir artış gözlemlenmemiştir.

Çalışmamızın anket uygulaması köyün sakin olduğu dönemlerde yapılmıştır.

**Bademler'de araştırma konusunda daha önce çalışma yapılmaması araştırmanın uzun sürmesine sebep olmuştur.

1.6. Varsayımlar

Çalışmanın uygulama kısmının gerçekleştirilmesi için Urla-Bademler yöresi seçilmiştir. Seçilme sebebi ise yörenin Dünya’da ve Türkiye’de çok farklı kültürel özelliklere sahip olmasına rağmen ekoturizm alanında pek yer almamış olmasıdır. Bu alanın var olan ekoturizm etkinlikleri ve potansiyeli bakımından zenginliği bu seçimde etken faktördür.

Yörede ankete katılan kişilerin oluşturduğu örneklemin, yöreyi temsil ettiği varsayılmıştır. Ankete katılanların anket sorularını cevaplarken dürüst oldukları ve soruları samimiyetle cevapladıkları varsayılmıştır.

Araştırmada kullanılan veri toplama tekniklerinin veri toplamak için yeterli düzeyde olduğu varsayılmıştır.

Bölüm II: Turizm ve Ekoturizm

2.1. Turizm Kavramı

Turizm kavramının kökenini, Latince’de dönme hareketini ifade eden "tornus" sözcüğü oluşturmaktadır. Iacono'ya (1993) göre ise turizmin kelime olarak kökeni Helen-Roma dilinde "torger" ve "togrow" sözcüklerinden gelmektedir. Fransızca "je tourne" kelimesi ile eş anlamlandırılan sözcük, "dönüyorum" demektir (Özyaba, 2001; Mısırlı, 2002). Turizm sözcüğü İngilizce’nin sözcük dağarcığına ise ilk kez 1800’lerde girmiştir. İngilizce’deki "touring" deyimini ile "tour" deyimleri de bu sözcükten türemiştir. "Tour" dairesel bir hareketi, bazı site ve yörelerin ziyaretini, iş ve eğlence amacıyla yapılan yer değiştirme hareketini ifade eder (Sezgin, 1995). 1830’larda ise Almanca’da yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Ünlü yazar Stendhal’in Memoires d’un Touriste (Bir Turistin Anıları, 1838) adlı eserinden sonra "turist" sözcüğünün de yaygınlaştığı söylenir (Özgüç, 2003). Türkçe’de ise "seyyah" kelimesi "turist", "seyahat" kelimesi ise "turizm" deyimlerinin karşılığıdır. Her ne kadar "turist", "turizm", "turistik" kavramları ilk kez İngilizler tarafından kullanılmışsa da ana dilimize bu deyimler, Fransızca’dan gelip yerleşmiş ve tutunmuşlardır (Bayat, 2010). Öznesini insanın teşkil ettiği turizm şimdiye kadar birçok kez bilimsel olarak tanımlanmaya çalışılmıştır. Ancak bugüne kadar en çok söz edilen ve OECD tarafından kabul edilen tanım Prof. Dr. W. Hunziker’in 1941 yılında yaptığı tanımdır. Bu tanıma göre turizm: “Para kazanma amacına dayanmayan ve devamlı kalış biçimine dönüşmemek kaydıyla, yabancıların bir yerden konaklamalarından ve başka bir yere olan seyahatlerinden doğan olay ve ilgilerin tümüdür” (Ürger, 1993).

Turizm kavramı, bilim adamlarının ilgisini 19. yüzyılın sonlarından itibaren turizmin gelişmesi ile birlikte çekmeye başlamıştır. Bu konuda 1883’de E. Guyer – Freuler tarafından Zürih’te yayınlanan makalede turizm, “gittikçe artan dinlenme ve hava değişimi ihtiyacına, doğal güzelliklerin aranmasına ve duyulan zevke, ticaret ve endüstrinin gelişmesine, ulaştırma araçlarının mükemmelleşmesi sonucu olarak insan topluluklarının çeşitli ilişkiler kurmalarına dayanan, çağımızın önemli bir olayıdır” şeklinde tanımlanmıştır (Çoruh, 1969; Niray, 2002). 1980’li yıllarda AIEST

(Uluslararası Bilimsel Turizm Uzmanları Örgütü) turizmi, “insanların devamlı ikamet ettikleri, çalıştıkları ve her zamanki olağan ihtiyaçlarını karşıladıkları yerlerin dışına seyahatleri ve buradaki, genellikle turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetleri talep ederek, geçici konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkiler bütünü” şeklinde tanımlanmıştır (Öztaş, 2002). Turizm, "insanların, boş zamanlarını değerlendirmek ve iş yapmak amacıyla kendi toplumları dışına çıkararak, farklı yerlere doğru ve geçici olarak yaptıkları hareketlerdir". Bir turist, Dünya Turizm Örgütü (WTO) tarafından, "boş zamanlarını değerlendirmek ve iş yapmak amacıyla ziyaret edilen bir ülkede, 24 saatten fazla kalan ziyaretçi" olarak tanımlanmıştır. Dünya Kıyı Konferansı (1993) platformunda, turizmin dünyanın en geniş tek endüstrisi olduğu belirtilmiştir (Dal, 2008).

2.2. Turizmin Disiplinlerarası Özelliği

Jean - Michel Hoerner ampirizm, kriticizm, pozitivism vb. birçok bilim felsefesi akımlarından turizm bilim ve turizm araştırmalarını değerlendirmiştir. Değerlendirme sonucu farklı hatta zıt düşünce sistemlerinin harmanlanarak yeni bir felsefi sistem meydana getirilebileceğini savunan “eklektizm”in (Bolay, 1987) turizm araştırmalarının çok disiplinli ve disiplinlerarası özelliği dikkate alınarak metodolojik karakteristiğini yansıtacağı görüşüne varmıştır. Turizm faaliyetlerinin birçok alanla ilişkisi olduğu gibi, pek çok farklı disiplinle ilişkisi bulunmaktadır.

Toplumda ne kadar kişinin turizme katılacağı, ne kadarının geceleme yapacağı, hangi mal ve hizmetlerin talep edileceği, harcamanın hangi bölgelere yöneleceği gibi konular *ekonomi* disiplininin ilgi alanına girmektedir. Turizmin kurumsal olarak incelenmesi ise *işletme* ekonomisinin konusudur. Turizm, toplumların birbirini tanımasını, karşılıklı anlayış, işbirliği ortamının doğmasını ve giderek çeşitli alanlarda yakınlaşmanın artmasını sağlar. Uluslararası turizmin siyasal ilişkileri etkilemesinin yanı sıra *siyasal* sistemler ve olaylar da turizm hareketini olumlu veya olumsuz yönde etkilemektedir. Gerek turizm endüstrisinde çalışanlar gerekse halk düzeyinde ortaya çıkan eğitim ihtiyacına bağlı olarak, eğitim bilimleri ile yaşanan yakın bilgi alış verişi *turizm eğitimi* gibi bir alt disiplinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bölgelerin, coğrafi yapı ve özelliklerini, iklim durumunu, doğal faktörleri ve beşeri kaynakları inceleyen bir bilim dalı olan *coğrafya*, bir mekan içinde oluşan ve mekanla çok sıkı ilişkisi bulunan turizm olayı ile yakından ilgilenmektedir (Kozak, 2012).

2.3. Turizmin Sınıflandırılması ve Turist Tipleri

Turizm, çok sayıda birbirinden farklı seyahat şekillerini içine alır. Turizmin şekli turistler tarafından yaşanan deneyimlere katkıda bulunur ve ev sahibi toplumla bunların ortamları üzerindeki etkileri de belirler. Turizm çeşitleri ve şekilleri üzerine çoğunlukça benimsenen hiç bir sınıflandırma olmamakla birlikte, birçok yazar çeşitli turizm çeşitleri için önerilerde bulunmuşlardır (Özgüç, 2003).

Avrupa Birliği İstatistik Ofisi ve Dünya Turizm Örgütü tanımına göre turistlerin seyahat nedenleri (TÜİK turizm istatistikleri, 2011);

**Eđence (tatil, kültürel, sportif ilişkiler, yakınları ziyaret ve diğer eğence nedenleri)

**Mesleki (toplantı, kamu hizmeti, iş)

**Diğer turizm faaliyetleri (staj, etüt, sağlık, transit) sınıflamasına giren ziyaretçilerdir.

Turizme katılan ya da öznesi olan kişilere “turist” adı verilmektedir. Turist ayrıca, sürekli oturduğu yerden en çok bir yıl süre ile ayrılan ve geçici olarak gittiği yerlerde buralarda kazanmadığı parayı harcayan kimse olarak tanımlanmıştır. Ziyaretçi ise konaklama yapan ve yapmayan tüm turistleri kapsarken; günübirlikçi konaklama yapmayan turistler olarak açıklanmıştır. Günümüzde turizm, insan gereksinmeleri içinde, yaşantının bir parçası haline gelmiştir. İnsanlar için bir gereksinme haline gelen turizm olayının daha açık ve doğru bir biçimde ele alınabilmesi için çeşitli kriterlere göre sınıflandırılması gerekmektedir (Ongun, 2004). Turist tiplerine yönelik olarak 1972’de Cohen, 1974’de Plog ve 1977’de Smith tarafından yapılan çalışmalar birbirini tamamlayan niteliktedir. Buna göre Plog’un “dışa dönük” kişiliği, Cohen’in “başıboş” turistine ve Smith’in “kaşif” turistine benzer özellikler taşımaktadır (Avcıkurt, 2003).

2.3.1. Katılan kişi sayısına göre

Bu sınıflandırmada turizme katılan bireylerin sayısı dikkate alınır.

**Bireysel Turizm: Bu sınıflandırmanın çıkış noktası, turizme bireysel katılımın temel alınmasından kaynaklanmaktadır. İnsanlar, yeni yerler görme, macera arama veya buna benzer nedenlerle turizme bireysel olarak katılmaktadır. Bireysel olarak turizme katılanlar toplumsal açıdan bir değerlendirmeye alındığında bunların genellikle üst gelir grubunda yer alan gençler, çoğu kez öğrenciler ya da okulu yeni bitirmiş kimseler olduğu görülmektedir (Kozak, 2012).

**Kitle Turizmi: İnsanların turizme büyük topluluklar halinde katıldıkları turizm çeşididir. Seyahat acenteleri veya tur operatörleri tarafından düzenlenen, belli bir program içinde, belli bir ulaştırma vasıtası ve standardı tespit edilen turizm etkinliklerini kapsayan turizm türüdür (Akıllı, 2004).

**Grup Turizmi: Grup Turizmi: Çeşitli toplumsal grupların turizme birlikte katılmaları söz konusudur. Dernek üyeleri, öğrenci grupları, meslek organlarının katılımı ile gerçekleştirilen bu turizm çeşidinde kişi sayısı 11 ile 16 arasındadır. Katılan kişi sayısının belli rakamlarla sınırlı olması ve grupların devamlılık arz etmemesi yönüyle grup turizmi farklılık gösterir (Kozak, 2000).

2.3.2 Ziyaret edilen yere göre

Turizm faaliyetleri, turistin geldiği veya ziyaret edilen yere göre “iç turizm” ve “dış turizm” olarak iki farklı gruba ayrılmaktadır (Altan, 2006).

a) İç Turizm: Bir ülkenin vatandaşlarının turistik amaçlı kendi ülkelerinde geçici olarak yer değiştirmelerinden doğan olaylar bütününe “iç turizm” denilir. Pasaport, vize, yabancı dil bilgisi ve döviz gerektirmeyen iç turizmin, ekonomiye döviz getirici

etkisi yoktur. Ancak iç turizmin, milli gelirin bölgeler arasında dengeli dağılımında önemli etkileri vardır (Sezgin, 1999).

b) Dış Turizm: Bir ülke vatandaşlarının kendi ülkeleri dışında yaptıkları yer değişimi ve konaklamalarından doğan faaliyetlerinin bütünü ifade eder. Buna uluslararası turizm adı da verilir (Olalı, 1992). İç turizmden farkı pasaport, döviz, vize gibi işlemlerin zorunlu olmasıdır. Dış turizmin en önemli ayırıcı özelliği döviz getirici etkisidir. Türkiye ekonomisinde dış turizm en önemli politikalardan biri olarak değerlendirilmektedir (Altan,2006).

2.3.3. Katılanların sosyo - ekonomik durumuna göre

Turizme katılmada önemli bir unsur da insanların sahip oldukları sosyal statü ve gelir düzeyidir (Boz, 2006). Sosyal turizm, ekonomik bakımdan zayıf olan kitlelerin birtakım özel önlemler ve teşvik uygulamaları yolu ile turizm etkinliklerine katılmalarının sağlanmasından doğan bir turizm türü olarak tanımlanmaktadır. Sosyal turizm kapsamında yer alan toplumsal gruplar şöyle sıralanabilir: İşçiler, memurlar, emekliler, gençler, bedensel özürülüler, çiftçiler, esnaf ve zanaatkârlar. Dünyada sosyal turizmin önem kazanmaya başlaması, 1936 yılında Uluslararası Çalışma Örgütü'nün ücretli izin konusunda uluslararası düzeyde ilkeler saptaması ile olmuştur. Sosyal turizmin temel özellikleri düşük fiyat, kâr amacının bulunmaması ve toplu tüketimdir (Kozak, 2000). Sosyal turizmin amaçları şu şekilde sıralanabilir (Altan, 2006):

- **İnsanların, özellikle çalışan kitlelerin düşünce ve değer yargılarının genişletilmesi,
- **Diğer insanlarla kendini kıyaslama ve toplumsal kaynaşma alışkanlığının kazanılması,
- **Toplumsal eşitliğin sağlanması, bunun sosyo - ekonomik yapı içinde yayılmasıdır.

2.3.4. Katılanların amaçlarına göre

İnsanlar çeşitli amaçlar için turizm faaliyetlerine katılmaktadırlar. Ülkemizde son yıllarda turizmin çeşitlendirilmesi için yapılan çalışmalar, katılanların amaçlarına göre yapılan turizm ile paraleldir. Turizm gelirleri ile birlikte gelen döviz ekonomik büyüme üzerinde olumlu etkiye sahiptir. Turizm ihracata dayalı büyüme modeli kapsamında gelirlerin yükselmesine de neden olmaktadır (Balaguer & Cantavella - Jorda, 2002). Böylelikle turizmin çeşitlendirilmesi ile amaçlar farklılaşacak ve turizm zenginliği sağlanacaktır. Türkiye, turizmin birçok türünün yapılması için büyük potansiyel arz etmektedir. Bu potansiyele sahip ve geliştirilmesi düşünülen turizm çeşitleri şunlardır:

- **Deniz Turizmi
- **Kongre Turizmi
- **Termal Turizm
- **Yat Turizmi
- **Mağara Turizmi

- **Dağ ve Kış Turizmi
- **Av Turizmi
- **İnanç Turizmi
- **Yayla Turizmi
- **Akarsu Turizmi
- **Kruvaziyer Turizmi
- **Sağlık Turizmi
- **Botanik Turizmi
- **Macera Turizmi
- **Kırsal Turizm
- **Karavan Turizm

2.4. Sürdürülebilirlik ve Turizm

Sürdürülebilirlik, belirli bir ekosistemin ya da sürekliliği olan herhangi bir sistemin, kesintisiz, bozulmadan, aşırı kullanımla tüketmeden ve ana kaynaklara aşırı yüklenmeden sürdürülebilmesi yetkinliği olarak bilinmektedir. Sürdürülebilir bir yapı için kaynaklar sürekli olarak değerlendirilmeli, bu değerlendirme çerçevesinde koruma sağlanmalı ve koruma bilinci ön planda tutulmalıdır (Kaypak, 2010). Sürdürülebilirlik, turizm faaliyetlerinin doğal ve kültürel kaynaklar üzerinde olumsuz etkileri ve etkilerin turizmin kendi geleceğini tehlikeye attığının anlaşılmasına başlanması ve bunu sonucunda daha uzun vadeli kullanıma dayanan sürdürülebilir turizm, alternatif turizm, ekoturizm, sorumlu turizm, yeşil turizm, yumuşak turizm özel ilgi turizmi ve doğa turizmi gibi içerikleri hemen hemen aynı olan fakat farklı isimlerle adlandırılan turizm türlerini gündeme getirmiştir (Altan, 2006).

Çevresel sürdürülebilirlik kavramı, gerekli olan hizmetleri yeniden oluşturmaya devam etmek için kendi destek ekosistemlerimizin kapasitesini aşmadan ve biyolojik çeşitliliği azaltan faaliyetlerimiz olmaksızın insan toplumunun ihtiyaçlarına cevap vermeye olanak sağlayan denge, esneklik ve karşılıklı bağlılık durumu olarak tanımlanabilir (Morelli, 2011). Günümüzde hızla büyüyen ve gelişen turizm sektöründe turistlerin beklentileri de değişmektedir. Turistler gittikleri ülkenin tarihsel ve kültürel kalıntılarını, yerel kültürünü, yaşam şekillerini, bozulmamış doğal çekiciliklerini, bitki ve hayvan türlerini yerinde orijinal haliyle görmek istemekte ve doğaya, kültüre, topluma duyarlı turizm anlayışının benimsenmesini talep etmektedir. Bu yeni turizm anlayışı maksimum kar sağlamak isteyen kitle turizmi yerine bireysel veya daha küçük turist gruplarını çekmeyi, turistik etkinlikleri daha uzun bir zamana ve daha geniş bir mekâna yaymayı, farklı turizm etkinliklerini geliştirmeyi tercih etmektedir. Doğal ve kültürel değerleri tahrip etmeyen, çevreyi ön plana çıkaran, sürdürülebilir kalkınmanın içinde yer alan sürdürülebilir turizm, turistik çekiciliklerin gelecek kuşaklara zarar vermeden aktarılmasını öngörmektedir (Emekli, 2004; Soykan, 2005). Turizm, diğer ekonomik faaliyetlerle mukayese edildiğinde çevre ve toplumla olan yegane ilişkisi sebebiyle sürdürülebilir kalkınma üzerinde gerçekten önemli etkilere sahip bir aktivitedir. Turizm, kötü planlanır ya da yönetilirse yok edilebilecek, kaliteli çevreye ve kültürel ayırt edici özelliklere büyük ölçüde muhtaçtır (Welsh Coastal Tourism Strategy, 2007). Sürdürülebilirlik 1970'lerde Akdeniz kıyılarında ve Avrupa alpplerinde benimsenmeye başladı. Fakat

ana gündem olarak önem kazanması 1980'lerin sonunda oldu. Özellikle 1987'deki Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nda Brundtland Raporuyla ön plana çıktı. Bu rapora göre sürdürülebilirlik düşüncesinin dört temel ilkesi vardır :

**Tüm sektörleri içine alan bütüncül planlama,

**Ekolojik süreçleri korumanın önemi,

**İnsan mirasını ve biyolojik çeşitliliği koruma gereksinimi,

**Verimliliğin uzun zamanda ve gelecek kuşaklar için kaynakları tüketmeyecek biçimde kalkınmanın yapılmasının anlaşılması. Sürdürülebilir turizm, turizm kaynaklarının tüketilmeden, kirletilmeden ve tahrip edilmeden gelecek nesillerin de kullanabilmesini sağlayacak şekilde kullanımının düzenlenmesidir (Greenwood, 2006; Avcıkurt, 2009).Sürdürülebilir turizm doğal, kültürel ve sosyal kaynakları uzun vadede güzelleştiren ve koruyan, olumlu ve ılımlı bir tarzda ekonomik gelişme destekleyen bir turizmdir (Scharpf, 1998). Akademik ve endüstriyel anlamda sürdürülebilir turizm kavramı için yaklaşımlar literatür taramasına dayanarak 4 boyuttan oluşur. Bunlar; kronolojik boyut, baskın olan boyut, kavram gelişimi sunan boyut ve çalışmacının bakış açısı sunduğu yaklaşımlar olarak açıklanabilir (Clarke, 2010). Sürdürülebilir turizmin ne olduğu, neden ortaya çıktığı , amaçları ve sonuçları büyük çoğunlukla birbirine benzer veya birbirini tamamlar biçimlerde betimlenmiştir. Genellikle sürdürülebilir turizm ve ekoturizm birbirlerinin yerlerine kullanılmış ve kullanılmaktadır. Bu turizm şekli 1990'lardan beri artan bir şekilde tanımı, amaç ve sonuçları ile yoğun olarak tartışılan bir konu haline gelmiştir (Blamey, 1997; Orams, 1995; Priskin, 2003, aktaran Erdoğan ve Erdoğan, 2005).

Sürdürülebilirlik temel insan ihtiyaçlarının ve isteklerinin karşılanmasıyla ilgilidir.

İnsan sağlığı, ekonomik güvenliği ve çocuklarının mutluluğu önemlidir. Bu yaşam kalitesi sorunu ile ilgili temel unsurlardır. Sürdürülebilirlik “uzun vadeli ekonomik, çevresel ve toplum sağlığını” ifade eder (Şekil 1). Bauen ve arkadaşları (1996) ekonomik canlılık oluşturmak, sağlıklı bir çevre sağlamak ve sağlıklı topluluklar oluşturma ve yerel ihtiyaçlarını karşılamak için yeni yollar araştırmayı önermiştir (Vehbi, 2012). Turistler için temel çekim unsurunu doğal çevre oluşturmaktadır. Bu nedenle doğal çevrenin korunması, geliştirilmesi ve güzelleştirilmesi turizmin sürdürülebilirliği bakımından büyük önem taşımaktadır. Turistik ürün, doğal ve sosyo-kültürel kaynakların varlığına bağlıdır. Bu kaynakların tahrip edilmemesi aynı zamanda dengeli ve yeterince değerlendirilmesi turizm talebinin çevresel bozulmanın az olduğu ülkelere yönelmesi, gelişmekte olan ülkelerin de çevre kirliliği konusunda hassas olmaları ülkelerinin turizm geleceğinin de belirleyicisi olacaktır (Yavuz ve Zığındere, 2000). Bir yörede sürdürülen turizm faaliyetlerinin gelecek nesiller üzerindeki etkisi sürdürülebilirlik açısından önemli bir araştırma konusu olmaktadır (Mcminn, 1997). Sürdürülebilirliğin turizm boyutunu aşağıdaki başlıklar altında toplamak mümkündür (Yavuz ve Zığındere, 2000);

1. Turizm sektörü için doğal kaynakların ve sosyo-kültürel değerlerin büyük önem taşıması, turistik ürünün önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Hatta turizm işletmelerinin kurulması, mal ve hizmet üretmesi, bu kaynakların varlığına bağlıdır. Örneğin; termal kaynağın var olduğu merkezlere termal turizm işletmesi kurulabilir veya denizin, kumun, güneşin uygun olduğu sahile turistik amaçlı konaklama işletmesi kurulabilir. Yani turistik ürün, doğal ve sosyo-kültürel kaynakların varlığına bağlıdır. Bu kaynakların tahrip edilmemesi aynı zamanda dengeli ve

yeterince değerlendirilmesi "büyüme" ve "çevre" arasında uyumun olması açısından sürdürülebilir kalkınma felsefesinin ülkeler ve işletmeler tarafından benimsenmesi gerekmektedir.

2. Günümüz insanların ihtiyaç duyduğu tatil ve dinlenmenin nitelikli hizmet işletmelerince karşılanması sürdürülebilir kalkınmanın ahlaki boyutunun önemini vurgulamaktadır. Günümüz nesli, gelecek kuşaklara kaynaklardan yararlanma açısından denge sağlamalıdır.

3. Çevre kirliliğinin yoğun olduğu yerlerden kaçış, turizmin diğer bir konusudur. Sanayileşmenin çevreyi bozucu bir özellik kazanması, turizm talebinin çevresel bozulmanın az olduğu ülkelere yönelmesi, gelişmekte olan ülkelerin de çevre kirliliği konusunda hassas olmaları ülkelerinin turizm geleceğinin de belirleyicisi olacaktır. Ancak gelişmiş ülkeler çevreyle ilgili tepkileri azaltmak amacıyla çevreye zarar verici teknolojileri gelişmekte olan ülkelere ihraç etmektedirler. Burada, sürdürülebilir kalkınma felsefesinin tüm ülkeler tarafından benimsenmesi zorunluluğu vardır. Sürdürülebilir turizmin yararlarını aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür (Swarbrooke, 1999):

**Turizmin doğal, kültürel çevre ve insanlar üzerindeki etkilerinin anlaşılmasını teşvik eder.

**Fayda ve maliyetlerin adil bir şekilde dağıtılmasını sağlar.

**Doğrudan turizm sektörüne hem de sektörü destekleyen diğer sektörlerle yerel istihdam sağlar.

**Oteller, diğer ağırlama hizmetleri, yiyecek - içecek hizmetleri, ulaşım sistemleri, el sanatları ve rehberlik hizmetleri gibi yerli endüstrileri uyararak verimliliğini artırır.

**Ülke için döviz kaynağıdır, yerel ekonomiye yeni para ve sermaye girişi sağlar.

**Özellikle tarımsal istihdamın düzensiz ve yetersiz olduğu alanlarda yerel ekonomide çeşitlilik sağlar.

Turizmde alternatif arayışlar çevrenin ve sosyal yapının hızla tahrip olmasını önlemeye dönük yeni bir politika olarak karşımıza çıkmaktadır. Turizmin gelişiminin sürdürülebilir olabilmesi için; politikaların uyum ve düzenini, büyüme sınırlamalarının kabul edilirliliğini ve uzun süreli bir vizyonun var olması gibi ön koşulları, planlamanın ilk safhalarında belirlemek gerekmektedir (Ahn vd., 2002). UNEP ve WHO (2005), sürdürülebilir turizmin 12 hedeflerini şu şekilde sıralamıştır:

**Ekonomik süreklilik

**Yerel refah

**İstihdam kalitesi

**Sosyal eşitlik

**Ziyaretçi memnuniyeti

**Yerel kontrol

**Toplumsal refah

**Kültürel zenginlik

**Fiziki bütünlük

**Biyolojik çeşitlilik

**Kaynak verimliliği

**Çevresel saflık

Iorio & Corsale (2014), bir yörede sürdürülebilir bir turizm gelişimi yaratabilmek için, yerel halkın turizmden fayda sağlayabilmeleri adına, yerel halkın lehine turizmden girdi sağlayabilecek kararların alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Sürdürülebilir turizmin bir çok farklı tanımı yapılmıştır. Bu tanımlar nasıl olursa olsun, sürdürülebilir turizm hakkında üzerinde düşünce birliği bulunan temel karakteristikler de vardır. Bu karakteristikler (Yücel, 2002);

**Doğa temelli olması (ziyaretçiler doğal alanlardaki doğal ve geleneksel kültür unsurların gözlemliyor ve anlamaya çalışıyorlar),

**Biyo-çeşitliliğin korunmasına katkıda bulunması,

**Yerel toplumların refahını desteklemesi,

**Olumsuz çevresel ve sosyo-kültürel etkilerin minimuma indirgenmesi için aktivitelerini hem turistler hem de yerel halkın sorumluluğunda düzenlemesi,

**Yenilenemez kaynakların minimum kullanımını gerektirmesi,

**Yerel mülkiyetin ve yerel topluma dönük istihdam imkânlarının üretilmesini öngörmesi olarak sıralanabilir.

2.5. Ekoturizm

Ekoturizm kavramı tanımlanarak, ortaya çıkışı ve gelişimi, özellikleri, önemi, amaçları, ilkeleri ve ekoturizm aktiviteleri ele alınmıştır.

2.5.1. Ekoturizm kavramı

Kavramın anlam ve kullanımında karmaşa ve anlaşmazlık sürmektedir (Weaver, 1999). Ekoturizme yönelik hızlı ilgi artışı, kavramın içeriğine yönelik tartışmaların da hızla artmasına neden olmuştur. Öyle ki, 2001 yılında yapılan bir çalışmada turizm yazınında yer almış seksen ayrı ekoturizm tanımı belirlenmiştir (Fennell & Dowling, 2003). Ekoturizm, genellikle küçük gruplar halinde, ailelerin işlettiği küçük tesislerde, geleneksel mimarinin ve yerel kaynakların kullanımını hedef almaktadır. Ekoturizm amacına uygun gerçekleştirildiği takdirde hassas ekosistemlerin korunması ve bu bölgelerin içersinde ve çevresinde yaşayan nüfusun sosyo-ekonomik gelişmesi için kaynak yaratabilen bir araçtır. Önemli ekoturizm potansiyeli olan dağlık ve ormanlık bölgelerdeki köylerde yaşayan halkın yoksulluğu göz önüne alındığında, ekoturizmin sosyal sınıflar arasındaki dengesizliği azaltabilecek bir etken olduğu anlaşılabilir (Altıparmak, 2002). Ekoturizmin doğal çevrelerin değerinin artması, koruma için ekonomik değeri, doğa koruma için yerel halk ve ziyaretçilere verilen eğitim gibi faydalı etkileri bulunmaktadır. Bununla beraber, bitki ve yaban hayatı habitatlarını yok edebilir, toprak ve kumul erozyonu, toprak stabilizesinin bozulması, jeolojik rejimlerin değişmesi, besin döngüsünde bozulma, biyolojik çeşitlilikte azalma, altyapı yönetim sorunu gibi baskılar ziyaretçi etkinliklerini etkileyen olumsuz etkileri de olabilir. Vejetasyon üzerine, bitki topluluklarında yapısal değişiklikler, ezilmeden dolayı zarar görme, taşınan egzotik türlerin girişi, hasat boyunca örneklerin götürülmesi gibi etkileri vardır. Bu biyofiziksel etkilere ek olarak insan varlığıyla hava ve gürültü kirliliği de artabilir (Cynthia vd., 2000). Günümüzde uluslararası anlaşmalar ve toplantılar başta olmak üzere ulusal ve bölgesel boyutta en yaygın olarak üzerinde durulan ekoturizm

kavramı, doğaya dayalı turizm, yumuşak turizm, özel ilgi turizmi, yeşil turizm, sorumlu turizm, bilinçli turizm, kırsal turizm, alternatif turizm ve sürdürülebilir gibi türlerle birlikte veya o türler içinde ele alınır ve tanımlanır. Ekoturizm kavramının orijini kesin olarak bilinmemektedir, fakat Hetzel ilk kullananlardan biri olarak kabul edilmektedir. Hetzel (1965; aktaran Weaver, 1997) ekoturizmi 4 temel ilke ile tanımlamıştır:

- **Çevresel etkileri en aza indirmek
- **Ev sahibi ülkenin kültürüne saygı duyma
- **Yerel topluma faydaları maksimuma çıkarmak
- **Turist tatminini maksimuma çıkarmak

Ekoturizmin en çok kabul edilen ilk tanımı ve amacı ise Cabellos - Lascurain'e (1996) aittir: "Ekoturizm bir yerdeki geçmiş ve şimdi var olan kültürel ifadeler kadar, doğayı, yaban hayatını ve doğal bitkisini inceleme, doğa hayranlığı, görünüşünden zevk alma gibi belli amaçlarla kısmen bozulmamış veya kirletilmemiş doğal alanlara yapılan seyahattir". Dikkat edilirse, ekoturizm bu tanımda bilmek, anlamak ve tecrübelemek amaçlı yapılan bir faaliyet olarak sunulmaktadır. Kitle turizminde de insanların önemli bir kısmı çevreye hayranlık, çevreden zevk alma, görme ve bilme gibi aynı amaçlarla giderler. Tekrar aynı yere gidildiğinde ise doyum getiren deneyimin yinelenmesi vardır. Dolayısıyla ekoturizmin ayırt edici özelliği bozulmamış doğal alanlara yapılan seyahat olmaktadır (Erdoğan, 2012). Bu gerçekleştirilirken de çevreye saygı ve duyarlılığın artırılması yoluyla, rekreasyonel turizm kaynaklarının gelecek nesillere aktarımını ve bu sırada yerel halkın refahını ve bütünlüğünü geliştirmeyi hedefleyen, sosyal sorumluluk duygusu içerisinde ölçülü, çevreye duyarlı, yaşama saygılı ve akılcı bir turizm yaklaşımı olarak dikkat çekmektedir (Daş ve Korkmaz, 1997). Ekoturizmde, faaliyetin gerçekleştiği yer doğal çevredir. Ekoturizm doğa temelli bir turizm biçimi, aydınlatıcı bir doğada seyahat deneyimidir (Wight, 1993). Ancak doğada gerçekleştirilen her faaliyet ekoturizm etkinliği olarak kabul edilmemektedir. Hafta sonları piknik yapmak ya da tesadüfen doğada yürüyüş yapmak ekoturizm etkinliği olarak değerlendirilemez. Turizm faaliyetleri kültürel değerlere ve yerel ekonomiye zarar veriyorsa bu faaliyetler ekoturizm etkinliği sayılamaz (Şekil 2). Ekoturizm doğayı anlama ve doğadan zevk almanın yanı sıra, doğayı koruyacak eylemlerde bulunmayı da gerektirmektedir (Türker, 2013) Dünya Turizm Örgütü ekoturizmi; "doğal bölgelere yapılan çevreyi korumayı ve yöre halkının refahını artırmayı amaçlayan, sorumlu bir seyahat" olarak tanımlamaktadır (Akıllı, 2004). Uluslararası Doğa Koruma Birliği'nin (IUCN) tanımına göre ekoturizm; doğayı ve kültürel kaynakları korumaya teşvik eden, düşük ziyaretçi etkisine sahip olan ve yerel halka sosyo - ekonomik fayda sağlayan, bozulmamış doğal alanlara çevresel açıdan sorumlu seyahat ve ziyaretlerdir (Wood, 2002). Uluslararası Ekoturizm Topluluğu (TIES - The International Ecotourism Society) ekoturizmi şöyle tanımlamaktadır: "Ekoturizm çevreyi koruyan ve yerel halkın refahını gözetken, doğal alanlara karşı duyarlı seyahattir. (<http://www.ecotourism.org/what-is-ecotourism>). Sürdürülebilir turizmle ekoturizm, ulaşılmak istenen sonuçlar açısından benzer özellikler gösterdiğini ancak süreçler açısından farklılıklar içerdiğini belirtmekte yarar ve gereklilik vardır. Etkinlikleri korunan alanlarda gerçekleştirildiği için ekoturizm; diğer bütün türlerden daha yüksek düzeyde bir ekonomik, doğal, tarihi, kültürel, koruma ve gelişme

sağlamak için çaba gösteren bir turizm türüdür (Öztürk,2002). Ekoturizm kitle turizminin aksine, turizmi yıl içine yaymak, doğal çevreye yapılan baskıyı azaltmak, tahribatı düzeltmeye değil, önlemeye yönelik planlama ve uzun vadeli ekonomik çıkarı gözetmektedir (Öztunalı Kayır, 1998). Ekoturizm; görel olarak daha az tahrip olmuş doğal alanlarda yapılan, çevreye karşı sorumlu bir seyahat ve konaklama şeklidir. Doğanın şimdiki ya da geçmiş, tüm kültürel niteliklerin değerini fark etmek ve tadına varmak amacıyla yapılmaktadır (Yeğen,2007).

2.5.2. Ekoturizm kavramının ortaya çıkışı ve gelişimi

Dünyadaki hızlı, ekonomik, siyasal ve teknolojik gelişmelere paralel olarak, turizm tüketim kalıplarında da son yıllarda önemli bir değişim gözlenmektedir. Zamanla daha da belirginleşen yeni tip turistlerin beklentileri, deniz - güneş - kum üçgeninin hâkim olduğu alışılmış turizm merkezlerinden uzak, doğa ile iç içe, abartılı olmayan tesislerde iyi bir oda, iyi hizmet ve tüm bunların başında bozulmamış ve temiz bir çevrede aktif bir tatil olarak özetlenebilir (Yürük, 2003). Turizmin çevre üzerinde yarattığı olumsuz etkiler, kitle turizminin yıkıcı etkileri, günümüz turistlerinin değişen beklentileri birtakım farklı turizm arayışlarını da beraberinde getirmiş ve doğa ile yüksek seviyede etkileşim içinde bulunmak isteyen, çevre ile uyumlu rekreasyonel aktiviteler talep eden yeni bir turist tipi ortaya çıkmıştır (Kerr,1991). 2000'lerde de, "doğa temelli, çevreye duyarlı, yerel yaşama saygılı, akılcı ve ölçülü, çevre eğitimi getiren ve yerel katılımcılık gerektiren" gibi kavramsal eklemelerle ekoturizmin tanımı "zenginleşmiştir" (Erdoğan ve Erdoğan, 2005). 2001 yılından itibaren de bölgesel ve ulusal seviyede ekoturizm ile ilgili görüşmeler düzenlenmiştir. Bu görüşmenin ardından UNEP tarafından Quebec kentinde "Dünya Ekoturizm Zirvesi" toplanmıştır. Zirve ekoturizm ile ilgili yapılan ilk dünya zirvesidir. Bu zirvenin en önemli çıktısı "Ekoturizm Üzerine Quebec Deklerasyonu" olmuştur. Deklerasyon, dünya çapında 5.000 uzmanı bir araya getirerek bu paydaşlar arasında diyalogun sağlanması, sürdürülebilir kalkınma kapsamında ekoturizm faaliyetlerinin sürdürülmesi ve BM düzeyinde öneriler sunulması bakımından önemlidir (Higham, 2007). Ekoturizmin gelişmesi sırasında çeşitli kurumlar ve özel şirketlerin katılımıyla ekoturizm ve sürdürülebilir turizm eğitimi, sertifika ve akreditasyon programları geliştirilmiştir. Günümüzde sürdürülebilir turizm pratikleri için eko - etiketi ödülü veren 60'dan fazla gönüllü sertifika programı vardır (Erdoğan, 2005). Yaygın olarak kullanılan turizm eko - etiketi programlarından bazıları Tablo 1'de gösterilmiştir. UNEP, TIES ve Ekoturizm Norveç tarafından 2007 yılında, Norveç Oslo'da düzenlenen Küresel Ekoturizm Konferansı'nda ise Dünya Ekoturizm Zirvesi'nden bu yana geçen zaman içerisindeki gelişmeler değerlendirilmiş ve son eğilimler incelenerek ekoturizmin koruma ve sürdürülebilir gelişmeye olan katkısının güçlendirilmesi için, gerekli politika ve düzenlemelerin oluşturulmasının gerekliliği vurgulanmıştır (Kuter ve Ünal, 2009; <http://www.ecotourismglobalconference.org/>).

2.5.3. Ekoturizmin özellikleri ve önemi

Ekoturizmin temel özelliği, doğadan hoşlanılması kadar aynı zamanda onu korumayı da desteklemesidir. Bu koruma fikri genel olarak doğal alanlarda eğitimsel olanakların sağlanmasını da çağrıştırmaktadır. Sürdürülebilirlik ile ilgili yapılan yoğun tartışmalarda doğal kaynak temeline dayalı politikalar izlenmedikçe ekoturizmin varlığının tehlike altında olacağı ileri sürülmektedir (Demir ve Çevirgen,2006). 1990 yılından itibaren, ekoturizm yıllık ortalama % 20 - % 34 artış göstermektedir. (TIES, 2006). Bu artışın sebebi insanların şehir hayatının stresinden kurtulmanın bir yolu olarak çözümü doğada aramaları ve ulusal park ve korunmuş alanları ziyaret etmelerine bağlanmaktadır (Wearing & Neil, 1999). Genellikle eko turistlerin çevreye çok daha fazla duyarlı oldukları ve doğal kaynakların zarar görmesine daha az neden oldukları kabul edilir. Ayrıca, bu turistler çevresel sorumluluk taşıyan, çevreyi korumaya özen gösteren tüketiciler olarak çevreye daha küçük “ekolojik ayak izi” bırakmaya çalışan insanlardır (Sara & Friedrich, 2006).

2.5.4. Ekoturizmin amaçları ve ilkeleri

Dünya Turizm Örgütüne göre ekoturizmin amacı (www.world-tourism.org aktaran; Kaypak, 2012);

**Turizmin doğal ve geleneksel çevreye verdiği tahribatın en alt düzeye indirilmesi,
**Turistlere ve yerel halka doğanın ve geleneksel sosyo-kültürel çevrenin korunmasına yönelik eğitim verilmesi,

**Turizmin yerel halkın ihtiyaçlarının karşılayan, yerel yönetim ve halkla işbirliği içinde gelişen sorumlu bir ticaret olarak özendirilmesinin sağlanması,

**Koruma kapsamındaki (doğal ve sosyo - kültürel) alanların yönetim için kaynak ayrılması,

**Turizmin negatif etkisinin en alt düzeye indirilmesi amacıyla sosyo - kültürel ve doğal çevreye yönelik uzun vadeli takip ve değerlendirme programlarının desteklenmesi,

**Turizmin yerel halkın geçimine katkıda bulunmasını sağlayacak şekilde geliştirilmesinin temini,

**Turizmin gelişiminin yörenin sosyal ve çevresel kapasitesini artıracak şekilde gelişmesinin temini,

**Çevreyle uyumlu, doğal ve geleneksel sosyo-kültürel yaşamla iç içe geçen, yöresel bitki örtüsünü ve yaban hayatını koruyan turizmin alt yapı yatırımlarının gerçekleştirilmesidir. Dünya Turizm Örgütüne (WTO) göre ekoturizmin bileşenleri, biyolojik çeşitliliğin korunmasına katkıda bulunması, yerel halkın refahının gözetilmesi, turistlerin ve yerel halkın bilinçlendirilmesi ve turizm hakkında sorumlu hareket etmesinin sağlanması, küçük ölçekli işletmelerce küçük turist gruplarına hizmet verilmesi, geri dönüşü olmayan kaynakların düşük düzeyde tüketilmesi, turizm yönetimine yerel düzeyde katılımın önemsenmesi, iş fırsatlarının yerel halk lehinde gelişmesinin gözetilmesi olarak tanımlanmaktadır. Ekoturizmin belirtilen amaçlarına bağlı olarak ziyaretçiler, yerel halk ve yerel iş yerlerinin etkinliklerini içeren tanım, genel ayırt edici özellikler ve sonuçlar hakkında çeşitli ilkeler sunulur. Ekoturizmin ilkeleri ekoturizmin yapıldığı bir alanda değerlendirme ölçüsü olarak kullanılabilir. Bunun için her ilke açıkça belirtilmeli; her ilkeyi oluşturan faktörler saptanmalı; her faktörün işlevsel tanımlaması yapılmalı; böylece ölçülebilir hale

getirilerek ölçmeler yapılmalı ve sonuçlar değerlendirilmelidir (Erdoğan ve Erdoğan, 2005). Buna örnek olarak, ekoturizmi altı ilkeyle inceleyen Wallace ve Pierce'in çalışması (1996) verilebilir:

1. Çevre ve yerel halk üzerinde an az olumsuz etkiyi yapacak kullanım tarzını belirleme,
2. Alanın doğal ve kültürel sistemine karşı duyarlılığı ve bilinci artırma,
3. Yasal olarak yönetilen korunan alanlar ve diğer doğal alanların yönetimi ve korunmasına katkıda bulunma,
4. Alanda yapılacak turizm miktarı ve türünün belirlendiği karar verme aşamasında ve uzun dönemde yerel halkın katılımını sağlama ve artırma,
5. Yerel halka ekonomik ve diğer faydalar sağlama olarak belirlenmiştir. Böylece bu şekildeki turizm faaliyeti ile doğal yapı büyük ölçüde korunur, konuklar arkalarında çok az iz bırakır ve yerel nüfusun sosyo - ekonomik gelişmesini aktif bir biçimde gözetir.

2.5.5. Ekoturizm aktiviteleri

Ekoturizm etkinlikleri çeşitli niteliklere göre gruplandırılmaktadır. Bu kıstaslar turizmde kullanılan araçlar (bisiklet, balon, at) gidilen yerin doğası (dağ, yayla, mağara) yapılan etkinliğin özelliği (akarsu, av, bilim, trekking) gibi çeşitlilik gösterir (Altan, 2006). Polat (2006), çalışmasında ekoturizm aktivitelerini öğrenmeye dayalı, eğlenmeye dayalı ve dinlenmeye dayalı olmak üzere üç temel başlık altında incelemiştir. Buna ek olarak çeşitli kaynaklardan yararlanılıp ekoturizm aktivitelerinin derlenerek sınıflandırılması Şekil 4'te görülmektedir.

EKOTURİZM AKTİVİTELERİ

Öğrenmeye Dayalı Ekoturizm Etkinlikleri	Eğlenmeye Dayalı Aktiviteler	Dinlenmeye Dayalı Aktiviteler
*Botanik Turizmi *Kuş Gözlemciliği *Doğa Fotoğrafçılığı *Yaban Hayatı Gözleme *Tarım Çiftlik Turizmi	*Maceraya Dayalı Aktiviteler (Dağcılık, Safariler, Balon Turizmi, Yamaç Paraşütü, Akarsu	*Kamp Karavan Turizmi *Yayla Turizmi

	Turizmi) *Sportif Aktiviteler (Bisiklet, Sualtı Dalış, Doğa Yürüyüşü, Av Turizmi)	
--	---	--

Şekil 1. Mevcut ekoturizm ile ilgili aktivitelerin derlenerek sınıflandırılması [Polat (2006)'nın çalışması temel alınarak diğer alan yazılarının incelemesi sonucunda derlenmiştir]

2.5.5.1. Öğrenmeye dayalı ekoturizm etkinlikleri

Botanik turizmi

Çeşitli coğrafi özellikleri, coğrafi farklılığın getirdiği iklim çeşitliliği, üç kıta arasında doğal bir köprü olması, Anadolu Yarımadası'nı dünyada benzerine az rastlanan bir bitki çeşitliliğine sahip kılmıştır. Avrupa'nın tamamında varolan bitki sayısı toplam 12.000 adet iken bu sayı ülkemizde 9.000 adettir (<http://www.ngtnews.com/turizm/botanik-turizmi>). Botanik turizmi bitki izlemek için gruplar halinde bir tur liderinin öncülüğünde yapılan bir turizm etkinliğidir. Dünyada bitki meraklıları çok fazladır, uluslararası düzeyde organize olan dernekler kurulmaktadır. Bu etkinlik türünde en önemli nokta botanik konusunda bilgili, bitki türlerinin Latince isimlerini ve özelliklerini bilen aynı zamanda yabancı dili olan tur rehberleri eşliğinde yapılmasıdır. Ayrıca ulaşım ve konaklama imkânları da yeterli olmalıdır. Botanik turizminin olumlu etkilerinin yanında bitki kaçakçılığı yapan, araç kiralarak safari denemeleri gerçekleştiren turistler tarafından negatif etkiler de ortaya çıkar. Bunun önlenmesi için denetimin iyi uygulanması gerekmektedir (TÜRSAB, 2002). Botanik turizmi, belli bir bölgede yetişen bitkilerin özellikle de endemik türlerin görülmesi ve incelenmesi için yapılır. Ayrıca özel amaçlarla oluşturulan botanik bahçelerinin ziyareti şeklinde de gerçekleştirilmektedir (Şen, 2010).

Kuş gözlemciliği (Ornitoloji)

Yunancada “ornis - kuş” ve “logos - bilim” kelimelerinden türemiştir (Erdoğan, 2003). İnsanın doğada daha fazla zaman geçirmesine ve kendisinin doğanın bir parçası olduğunu fark etmesine yardımcı olan bir faaliyettir. Kuşları, kuşların yaşam alanlarını ve giderek tüm doğayı tanımayı ve korumayı amaçlayan bir ekoturizm aktivitesidir (Pekçetinöz, 2006; Yılmaz, 2008). Kuş gözlemciliği etkinliği dünyada yaban hayatı gözleme türleri içinde ön plana çıkmış ve yoğun ilgi görmektedir. Canlı türlerindeki çeşitlilik, az bulunurluk ve tehlike ziyaretçilerin yaban hayatı gözleme turlarında destinasyon seçimini etkileyen en önemli motivasyon

unsurlarıdır. Dolayısıyla bu turlar macera turizmi, özel ilgi turizmi ve ekoturizmin bir kombinasyonu olarak görülmektedir (Yılmaz, 2008).

Doğa fotoğrafçılığı

Doğa turizmi genel olarak, doğal ortamlara yapılan seyahatleri ifade etmektedir. Manzara bütünlüğü, topoğrafya, su, vejetasyon ve yaban hayatı gibi doğal kaynakların kullanımı ile ilgili bütün turizm şekillerini içermektedir. Doğaya dayalı turizm, kırsal mekanlarda yapılan rekreasyonel ve macera türü spor faaliyetlerini içine almaktadır (Ceballos Lascurain, 1996; Özgüç, 1998). Doğa, onu oluşturan öğelerin gösterdiği çeşitlilik ve estetik çekiciliğiyle fotoğrafçılar tarafından büyük ilgi görmektedir. Fotoğrafçıların doğaya olan bu ilgisi doğa fotoğrafının özel bir alan olmasını ve sınırlarını çizmesini de beraberinde getirmiştir. Doğada fotoğraf fırsatları yakalandığında hazırlıklı olmak, koşulları en iyi şekilde değerlendirebilme imkânı sağlar. Diğer fotoğrafçılık türlerinde fotoğraflanan konunun içinde etkin bir rol oynamadan makine ile gözlemcilik görevi yapılmaktadır. Ancak doğada yapılan fotoğrafçılıkta fotoğrafçı, fotoğraflanan konunun bir katılımcısı olmaktadır (Polat, 2006).

Yaban hayatı (fauna) gözlemciliği

“Yaban hayatı” deyimini doğayı oluşturan canlı ve cansız tüm nesnelere kapsar. Küçük veya büyük, insanlar için yararlı veya zararlı olan tüm bireyler yaban hayatını zenginleştiren önemli varlıklardır (Mol ve Küçükosmanoğlu, 2005). Yaban hayatı gözlemciliğinde en önemli aktivitelerden biri kuş gözlemciliğidir. Kuş gözlemciliği etkinliği dünyada yaban hayatı gözleme türleri içinde ön plana çıkmış ve yoğun ilgi görmektedir. Canlı türlerindeki çeşitlilik, az bulunurluk ve tehlike ziyaretçilerin yaban hayatı gözleme turlarında destinasyon seçimini etkileyen en önemli motivasyon unsurlarıdır. Dolayısıyla bu turlar macera turizmi, özel ilgi turizmi ve ekoturizmin bir kombinasyonu olarak görülmektedir (Yılmaz, 2008).

Tarım - çiftlik turizmi (Agro - turizm)

Tarım turizmi; ekonomik katkılarının yanında, sosyal anlamda dinlendirici ve tedavi edici, çevresel anlamda eğitici özellikler gösteren zirai, ekolojik ve kültürel ürünlerin birleşmesinden meydana gelmektedir. Genel olarak tarım turizmi, sürdürülebilir turizmin gelişimini sağlayan, çevreye saygı gösteren, bölgelerin kültürel mirasına ve otantik özelliklerine değer veren bir turizm çeşididir (Woo & Yean, 2006). Tarım turizmi ya da diğer adıyla agro-turizm, uluslararası turizmin gelişmesi sonucu tarımsal faaliyetlerin yapıldığı ve doğal çekiciliklere sahip alanlarda ortaya çıkmıştır. Bu turizm türü, çoğunlukla kırsal alanda yapılan tüm turizm faaliyetlerini kapsamakta ve bir bakıma kırsal turizmle paralellik

göstermektedir (Nilson, 2002). Çiftlik turizmi, kırsal alanlarda konaklama ve etkinliklerin çiftliklerde yapılması faaliyetidir. Eğer, herhangi bir kırsal yerleşmede ekonomik etkinlik tarım ise ve turistik uygulamalarda ağırlıklı olarak tarıma dayalı programlar yer alıyorsa, bu turizm türü de tarım turizmi olarak adlandırılmaktadır. Tarım turizmi, bir etkinlik olarak sürerken, aynı zamanda doğal çevrenin, geleneksel kırsal coğrafi görünümünün korunmasına yardım etmekte, çevre, tarım ve turizm arasındaki bağı sağlamaktadır. Bu kavramlar kırsallığı çağrıştırmakta kırsal turizm olarak ifade edilmektedir (Erdoğan, 2003). Tarım turizmine bağlı olarak tarım ve turizmi bütünleştirme süreci hız kazanmaktadır. Turizmi geliştiği bölgelerde tarımla geçinen yerel halk, verimli tarım alanlarını turistik işletmelere bırakarak değil, rasyonel biçimde verimli alanları tarım, görece verimsiz alanları turizm ve rekreasyon amaçlı kullanarak daha planlı ve rasyonel bir turizm ve tarım bütünleşmesi gerçekleştirmelidirler. Son dönemlerde, tarım alanlarına zarar vermeden, şehir hayatından bir süreliğine uzaklaşmak isteyen ve kırsal hayata özlem duyan turistlere yönelik yeni bir turizm türü ortaya çıkmıştır. Bu turizm türünde turistler tarımsal aktivitelere doğrudan katılabilmekte, doğayla iç içe olma özlemlerini ve ihtiyaçlarını karşılayabilmektedirler (Çıkın vd., 2009).

2.5.5.2. Eğlenmeye dayalı aktiviteler

2.5.5.2.1. Maceraya dayalı aktiviteler

Dağcılık

Dağcılık tırmanma sporudur ve yürüyüş, kaya tırmanışı, buz tırmanışı ve kayaklı dağcılığı içerir. Dağcılık sporu, insanların Alp Dağları'na tırmanmaya başlamalarıyla doğmuştur. Başlangıçta çok az sayıda insanın dağlara tırmanmasına karşın, ilk dağcılık kulüplerinin kuruluşundan sonra dağlara tırmanma Avrupa ülkelerinde, özellikle İngiltere, Almanya, Avusturya, İtalya ve Fransa'da popüler bir rekreasyonel aktivite olmuştur. Günümüzde dünyanın her yerinde milyonlarca insan dağcılık, kaya tırmanışı ve doğa yürüyüşü yapmaktadır. Dağcılar, tırmanmak için sık sık, yaşadıkları yerden başka bölgelere ya da ülkelere seyahat etmektedirler. Bu yüzden dağcılık, sadece kitlesel bir spor aktivitesi değil, aynı zamanda kitlesel bir turizm hareketi olmuştur (Somuncu, 2004). Dağcılığın uluslararası spor haline gelmesi ise 1931 yılında, merkezi Cenevre'de bulunan Uluslararası Dağcılar Birliği'nin (International Mountaneering and Climbing Federation - UIAA) kurulmasıyla mümkün olmuştur (Küçükaslan, 2007). Dağlar macera, heyecan ve değişiklik arayanlara çeşitli rekreasyonel faaliyetler ve yeni spor olanakları sağlamaktadır. Doğa yürüyüşleri, dağ bisikletiyle geziler, orienteering, sağlam kayaçların olduğu dik yamaçlarda kaya tırmanıcılığı, karlı alanlarda yapılan botla kaymak (snowspeek rafting), kızak (snowscating), buzul kayağı (heliskiing helikopterle gidilerek yapılan yüksek dağ kayağı), balon skiing (balonla gidilerek yapılan yüksek dağ kayağı), snowboarding dağlarda yapılan aktiviteler arasında sayılabilir (Erdoğan, 2003).

Safari

Ekoturizm etkinliklerinden bir diğeri olan safari doğa keşfi olarak adlandırılmaktadır. At safari ya da cip safari olarak gerçekleştirilir. Fotoğrafçıların doğaya olan bu ilgisi doğa fotoğrafının özel bir alan olmasını ve sınırlarını çizmesini de beraberinde getirmiştir. Doğada fotoğraf fırsatları yakalandığında hazırlıklı olmak, koşulları en iyi şekilde değerlendirebilme imkânı sağlar. Diğer fotoğrafçılık türlerinde fotoğraflanan konunun içinde etkin bir rol oynamadan makine ile gözlemcilik görevi yapılmaktadır. Ancak doğada yapılan fotoğrafçılıkta fotoğrafçı, fotoğraflanan konunun bir katılımcısı olmaktadır (Polat, 2006). Manzara bütünlüğü, topoğrafya, su, vejetasyon ve yaban hayatı gibi doğal kaynakların kullanımı ile ilgili bütün turizm şekillerini içermektedir (Ceballos Lascurain, 1996; Özgüç, 1998).

Balon turizmi

Balon turları sayesinde tüketiciler hem daha çok yeri görme şansına sahip olmakta hem, hem de yürüyüşle görülmesi mümkün olmayan manzaraları görmektedirler. Bunun yanında balonla gezinti başlı başına bir faaliyet olarak turistik tüketicilerin ilgisini çekmektedir (Altan, 2006). Balonla yapılan geziler ayrıca, doğa yürüyüşlerine ve bisiklet turlarına katılma konusuna engeli bulunan ya da yaşı dolayısı ile bu kondisyona sahip olmayan turistik tüketiciler içinde bulunmaz bir fırsat sunmaktadır. Balon gezilerinin bir başka avantajı “fotoğraf avcılığı” diyebileceğimiz bir faaliyete imkan sağlamasıdır. Gerçekten yörenin sunduğu manzaralar fotoğraf meraklıları için kaçırılmayacak bir fırsattır. Faaliyetin bu yönü dikkate alınarak uzman kişilerce fotoğraf için daha elverişli alanlar gezi güzergahına alınmalıdır (Oral ve Başarır, 1995).

Yamaç paraşütü (Parapente)

Yamaç Paraşütü sporu ilk bakışta serbest atlama paraşütüne benzeyen bir paraşüt ile uçak yerine, yüksek bir tepeden koşulmak suretiyle havalanmaktır. Eğimli ve yüksek

bir tepeye açık olarak serilen paraşüt, pilotun koşmaya başlaması ile hava ile dolmakta ve pilotu havalandırmaktadır. Uçuşların süresi kullanılan malzemenin performansı ve pilotun tecrübesine bağlı olarak kilometrelerce /saatlerce sürebilmektedir İlk denemesi 1940'lı yıllara uzanan yamaç paraşütü günümüze kadar pek çok değişiklik göstermiş, uçuş süresi ve güvenliğini artırıcı yapısal gelişme kaydetmiştir. İlk yamaç paraşütü serbest atlayış paraşütüne benzemektedir. Zamanla değişiklik göstererek basınca dayanıklı olma özelliği yerine yüksek kaldırma gücüne sahip aerofil yapıya dönüşmüştür (<http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr>).

Akarsu turizmi (Kano ve Rafting)

Akarsu kaynaklarının çeşitli rekreatif amaçlarla kullanılmasına akarsu turizmi adı verilmektedir. Rafting, trekking, yüzme, av turizmi (balık avlama) gibi turizm türleri, çeşitli akarsularda (nehir, dere, ırmak vb.) yapılması durumunda akarsu turizmi kapsamında yer almaktadır (Kozak, 2012). Rafting, raft adı verilen botlarla, akış hızı yüksek nehirler üzerinde yapılan bir spor. Rafting'de asıl olan içinde bulunduğunuz botu devrilmeden; kürekle yönlendirerek kayalar ve engeller arasından geçirmektir. Rafting, 6 ile 8 kişilik takımlar halinde yapılır ve başarılı olabilmek için gerçekten bir "takım" olabilmek gerekmektedir. Raftı devirmeden macerayı bitirmek için bütün takımın birbiriyle ahenkli kürek sallaması gerekmektedir. Kanoculuk ise zevkli olduğu kadar zordur. Bu sporda şişme iki kişilik kanolar kullanılır (Altan, 2006). Kano ve rafting tamamıyla doğal şartlarda gerçekleştirildiğinden çevre ile uyumlu, betonlaşmaya ve çevre kirliliğine yol açmayan ve doğal güzellikleri ön plana çıkarma özelliğine sahiptir (Erdoğan, 2003).

2.5.5.2.2. Sportif aktiviteler

Bisiklet turizmi

Bisiklet turizmi, “boş zamanlarını bisiklet sürerek geçiren insanların şehrin dışında hoş bir hafta sonu geçirmek amacıyla veya uzak bir destinasyona seyahat yapmak amacıyla gerçekleştirdikleri uzun “bisiklet turları” olarak tanımlanabilir (Altan, 2006). İnsanların bisiklete binme nedenleri çok farklıdır. Dağ bisikletinde amaç bir yandan bisiklet keyfini maksimum yaşamak diğer yandan bu geziler sayesinde çevredeki doğal güzellikleri görmek, macera dolu anlar geçirmek ve birçok doğaseverle tanışma imkânı sağlamaktır (Topay, 2003).

Sualtı dalış turizmi (Scuba diving)

Su altı dalış turizmi; su altı dünyasının flora, fauna ve arkeolojik kültür varlıklarını görmek, fotoğraflamak, filme almak ve sportif balık avlama amaçlı olarak gerçekleştirilen tanıtım, sportif ve eğitim amaçlı dalışlar ile kıyıda verilen konaklama ve ağırlama hizmetleri içine alan bir turizm çeşididir (Yaşar, 2011). Scuba, diğer bir ifade ile aletli dalış, dünya genelinde her yıl bir milyon yeni rekreasyonel dalgıcın katılmasıyla en hızlı büyüyen hobi türünden biri olmuştur (Davenport & Davenport,

2006). Bu dalışlarda denge yeleşi, tüp basınç göstergesi, derinlik göstergesi ve zaman saati kullanılması mecburidir. Ancak kaldırma balonu veya aynı amaçlı malzemelerin kullanılması yasaktır. Kesinlikle kompresörsüz dalışlar yapılamaz. Dalışlar sırasında karada veya ilgili makamlardan izin alınmış teknelerde yüksek basınçlı doldurma kompresörleri bulundurmamak serbesttir. Dalış yaptıran acenta, kulüp, kuruluş, otel, tatil köyü, okul vb. yerler ile teknelerde ilk yardım malzemeleri bulundurulması mecburidir. Dalışlar sırasında su altında fotoğraf çekilmesi, video kamera kullanılması serbesttir (Erdoğan, 2003).

Atlı doğa yürüyüşü

Köken olarak Kuzey Amerika'nın büyük doğal çevresinde yetişen atlar, günümüzde Mongolya otlaklarında ve düzlüklerinde, Rusya steplerinde ve Afrika otlaklarında da yaşama alanları bulmaktadır. 4000 yıldır et, süt, taşıma gibi çeşitli ihtiyaçları karşılamak amacıyla kullanılan atlar günümüzde özellikle rekreasyonel aktiviteleri gerçekleştirme konusunda önemli ve etkili bir araç olarak görülmektedir (Newsome, Cole & Marion, 2004; aktaran Tetik 2012). Turizmin çeşitliliği içinde yer alan atlı doğa yürüyüşleri tarihi ve doğal güzelliklerin bulunduğu yörelerimizde düzenlenen günübirlik veya birkaç günlük gezi programları ile yapılmaktadır. Ata binmek bir başka canlı ile yapılabilen ender sporlardan biridir. İlk olarak temel binicilik eğitiminin alınması gerekir. Temel eğitimi aldıktan sonra, gezilere katılabilir, at üstünde safari, orienteering yapılabilir veya daha uzun süreli bir at gezisi düşünüyorsa bir hafta on günlük gezilere katılmak uygun olur. Bir binicilik tesisinin taslağında iklim elemanlarının etkisi nadiren önemli bir yer tutar. Ancak arazi formu, güneş ışınması, rüzgâr göz önüne alınmalıdır (Polat, 2006).

Doğa yürüyüşü (Trekking / Hiking)

Trekking'in kelime anlamı "kağrı arabası, atla veya yaya olarak yapılan uzun zorlu seyahat" demektir. Ancak günümüz turizminde, Trekking kavramı bir doğa sporu veya hobi faaliyeti olarak anlam kazanmıştır. Çağdaş anlamı ise "bir bölgenin dağlık kesimlerinde, dağcılık tekniği gerektirmeden, sarp yerlere girilmeden, küçük patikaların takip edildiği, belirli zorluklar ve özellikler gösteren doğa koşullarında, yaş gruplarına uygun ve zamanla sınırlı olarak düzenlenen uzun yürüyüşlerin" genel adıdır. Trekking bütünleşme, fiziksel kondisyonlarını ve yeteneklerini zaman zaman ölçme ve ürekli değişen bitki örtüsünü gözlemleme, buzul göllerin kenarında kamp kurma gibi amaçlarla olaya yaklaşmaktadırlar (Erdoğan, 2003). Başlangıçta doğasever insanların, doğal güzellikleri yaşamak ve doğada bulunmak amaçlı gerçekleştirdikleri kişisel veya arkadaş çevresi etkinlikleri olarak başlayan trekking, günümüzde alternatif turizm çatısı altında giderek ekonomik boyut kazanmış ve büyümüştür. Bugün trekking, genelde şehrin stresinden kurtulmak isteyenlerin, haftasonu günübirlik şehre yakın parkurlarda ya da yabancı ülkelerde 2 - 3 haftalık turlar şeklinde, profesyonel bir rehber eşliğinde gerçekleştirdikleri bir spor durumundadır. Doğa yürüyüşlerinin insanın vücut ve ruh sağlığı üzerinde çok olumlu etkileri olduğu uzmanlarca kabul edilmektedir. Yüksek kondisyon veya teknik

istemiyor oluşu, sakatlanma vb. risklerinin çok düşük seviyelerde seyretmesi, maliyetinin az olması gibi nedenlerle kitlelerin en yoğun ilgi gösterdiği doğa sporudur (<http://www.izmirkulturturizm.gov.tr/TR,77216/yuruyus-parkurlari-trekking.html>).

Av turizmi

Bu turizm çeşidinde avlanmak üzere seyahat eden insanlara dönük hizmetler sunulmaktadır. Bazen avlanacak olan hayvanlar önceden üretme çiftliklerinde beslenmekte ve avlanmaları için doğaya bırakılmakta ve ardından da, bu hayvanlara yönelik av turizmi yapılmaktadır. Av turizmi, bilinçli ve belli bir eğitime dayanarak, doğaya zarar vermeden yapılan sadece olgunluğa erişmiş hayvanların avlanması olayıdır (Kozak, 2012). Avcılık sadece avlanma değil, aynı zamanda av hayvanlarının korunması ve üretilmesi faaliyetlerinin de yer aldığı bir aktivitedir. Hayvan sayılarının ve türlerinin bilinçli bir şekilde dengeli dağılımına ve dolayısıyla sürdürülebilirliğe katkı sağlamaktadır (Ege, 2008). Av turizmi, bilinçli ve kurallara uygun olarak yapılması durumunda her yönden olumlu etkileri olan bir turizm türüdür. Bir yandan ülkenin yaban hayatını koruyup geliştirirken, diğer yandan da, önemli bir gelir kaynağını oluşturmaktadır. Av turizminin önemsendiği ülkelerde av hayvanları sayıca artmakta, çevreye ve yaban hayatına özen gösterme duygusu gelişmektedir. Ayrıca, av turizminin yapıldığı yörelerde, usulsüz avcılığın azaldığı ve oto kontrolün sağlandığı da görülmektedir (Kozak, 2012).

2.5.5.2.3. Dinlenmeye dayalı ekoturizm etkinlikleri

Kamp karavan turizmi

“Kamp” sözcüğü çadır ya da baraka biçimindeki konaklama yeri; “kamping” ise, bu konaklama yapılarında sürdürülen ortak yaşantı olarak tanımlanmaktadır. Kamping, kırsal peyzajlardaki en önemli rekreasyon amaçlarından biridir. Her yaşta ve her gelir düzeyindeki insanlar kamping olanaklarından yararlanmaktadır. Günümüzde geliştirilmekte olan bir diğer ekoturizm türü de karavan turizmidir (Polat, 2006). Doğada rekreatif veya sportif etkinlikler gerçekleştirmek, kısa bir süreliğine konaklamak, dinlenmek gibi farklı amaçlarla çadır, baraka, karavan benzeri konaklama araçlarından faydalanılarak gerçekleştirilen bir rekreasyon biçimidir (Gültekin, 2012). Kamp ve karavan turizmi bir taraftan doğa ile iç içe olmayı sağlarken, diğer taraftan insanlarla etkileşim ve iletişim sağlamaya yardımcı olur. Katılımcılara toplumsal yaşamın farklı yönlerini öğrenme fırsatı sunmakta ve aynı zamanda doğayı koruyarak kullanmanın önemini hatırlatır (Şenol, 2008).

Yayla turizmi

Ekoturizm etkinlikleri arasında en fazla talep yayla turizmine olmaktadır. Geleneksel kullanım biçimiyle yaylalar, hayvanların otlatıldığı, kışın hayvanlar için yenilecek otların toplandığı, yazın daha serin şartlarda yaşamak için yılın belli dönemlerinde

gidilip yaşanılan yerlerdir. Bunun yanında köy halkı tarafından, her yıl geleneksel olarak düzenlenen ve çevre illerin de yoğun ilgi gösterdiği şenliklerin organize edildiği alanlardır (Yücel, 2004). Özellikle kıyı şeridindeki tatil yörelerinin sıcak ve nemli havasına karşılık yaylaların çok çeşitli bitki örtüsüne sahip olması, ormanları, krater gölleri, ırmakları, tarihsel, kültürel ve arkeolojik değerleri, dağ ve doğa yürüyüşleri, rafting, kış sporları, av, olta balıkçılığı, çim kayağı, şifalı suları, yayla şenlikleri ve el sanatları gibi değerler taşıması nedeniyle turizm çekim merkezi olmalarını sağlamaktadır (Şen, 2010). Yöresel olarak yapılan yayla şenlikleri “gösteri kültürünün” aracı medyanın da teşhiriyle sadece çevre halkın değil, uzak yerlerde yaşayanların da şenliklere katılmasına yardım etmekte ve yerel şenlikler giderek turizm etkinliğine dönüştürülmektedir. Gelecekte şenlikler aynı zamanda yöresel el sanatlarının da turistler için sergilendiği bir eğlence, seyir ve satış pazarı biçimine dönüşecektir (Erdoğan, 2003).

2.6. Ekoturizmin Çevresel, Sosyal ve Ekonomik Etkileri

Ekoturizm doğal alanlar kadar, bu alanlardaki kültürel değerlerin korunması ve geliştirilmesini de amaçlamaktadır. Ekoturistler ziyaret ettikleri bölgelerdeki yerel halkın kültürleri ile yakından ilgilenmektedirler. Turistler ve yerel halk arasındaki karşılıklı etkileşim sonucunda kültürel değerlerin tanınması ve bunların yaşatılması imkanı sağlanabilecek, böylece yerel halk sahip olduğu kültürel mirasına sahip çıkacaktır. Bu etkileşim sonunda sağlık, güvenlik ve eğitim gibi konularda yerel halkın sosyal refahı olumlu yönde gelişme gösterecek ve yaşam kalitesi yükselecektir. Ayrıca hem turistler hem de yerel halkın çevre bilincini arttırma olanakları sağlanabilecek ve özellikle kırsal alanlarda yaratacağı ekonomik fırsatlarla yerel halkın yaşadıkları alanlardan başka yerlere göç etmelerinin önüne geçilebilecektir (Demir ve Çevirgen, 2006). Ekoturizmin ekonomik etkileri; doğrudan, dolaylı ve uyarılmış etkiler olarak üçe ayrılabilir (Hoşcan, 2008). Ekoturizmin yaratacağı olumlu ekonomik etkilerden bazıları şunlardır (Demir ve Çevirgen, 2006; Özkök ve Çoban, 2009):

**Turizmle ilgili konaklama tesisleri, restoranlar, hediyelik eşya satan dükkânlar, seyahat hizmetleri gibi yöredeki diğer ekonomik faaliyetlerin gelişmesine katkıda bulunur.

**Yerel ekonomide çeşitlilik yaratarak, özellikle tarıma dayalı aktivitelerle yeterli istihdam sağlayamayan yerel halka doğrudan veya dolaylı yeni iş olanakları yaratır.

**Turistlerden elde edilecek gelirele destinasyona ve özellikle yerel halka doğrudan bir ekonomik katkı sağlar.

2.7. Ekoturizmin Olumsuz Etkileri

Doğa ile ilgili her turizm türü, doğanın korunması ile ilgili gerekli önlemler alınmazsa doğaya zararlıdır. Ancak kitle turizmi ile karşılaştırıldığında bozulmanın boyutları çok fazla olmasa bile belirgin sorunlar vardır. Ekoturizmin de çok ciddi olumsuz çevresel etkileri olmaktadır (Altan, 2006). Ekoturizm hedeflerinin hassas

ekosistemler olması potansiyel arz eden bölgelerde yapılacak turizm hareketinin doğal kaynakların yok edilmesini beraberinde getirebilecektir (Kaypak, 2010). Ekoturizmin daha önce turizme açılmamış alanları da turizme açarak buralarda faaliyet göstermesi, yaratılan tahribat alanının genişlemesine neden olabilir. Başka bir ifadeyle ekoturistlerin aradıkları çoğu çekiciliklerin düşük taşıma kapasitesine sahip alanlarda bulunması, bu hassas ekosistemlerin de zarar görmesini kaçınılmaz kılacaktır (Demir ve Cevirgen, 2006). Ekoturizmin gerçekleştirildiği bir alanda kaynak kullanımına müdahale edilmezse, hayvan davranışlarından sosyal değerlere kadar pek çok alanda bozulmalar meydana geldiği bilinmektedir. Kullanımın taşıma kapasitesinin üzerine çıkması sonucunda, dağ yürüyüşü rotalarında toprak sıkışması, dağlık ve yokuş güzergahlarda heyelan ve toprak kaymaları, bitki ve hayvan türlerinin alandan uzaklaştırılması, davranış bozuklukları, üreme kayıpları; katı ve sıvı atık, gürültü sorunları, gibi birçok tehdit sürdürülebilir bir anlayış içinde ele alınmadığında ekoturizmin olumsuz etkileri olarak ortaya çıkmaktadır (Orman Ekosistemlerinde Ekoturizm Çalıştay, 2. Çalışma Grup Raporu, 2010). Dünyanın çeşitli yerlerinde ekoturizm adı altında yapılan turizmin doğaya, doğal yaşama, yerel halka, yerel ve ulusal ekonomiye olumsuz etkileri olmaktadır (Erdoğan, 2003). Ekoturizmin olası olumsuz etkileri ve sonuçları (Tablo 2) gösterilmiştir. Turizmin geliştirilmesi amacıyla yerel ve doğal alanlarda önemli değişiklikler yapılmaktadır. Yerel topluluklarda, insanlar topraklarından ve yüzlerce yıldır kullandıkları deniz ve doğadan mahrum bırakılmaktadır. Geleneksel üretim faaliyetleri ortadan kaldırılmakta onun yerine mevsimlik faaliyete dayanan bir kültür ve ticari bir ilişki biçimi kurulmaktadır. Böylece, bir kültür tümü ile ortadan kaldırılarak turizm endüstrilerine fonksiyonel bir yapı kurulmaktadır (Altan, 2006). Genelde ekoturizmden elde edilen gelir büyük ihtimalle yerel halka ulaşmaz. Nepal'de yerel halk ekoturizm gelirlerinin sadece %7.2'sini almaktadır. Dünya Bankasının tahminlerine göre gelişmekte olan ülkelerde harcanan her bir turist dolarının % 55'i gelişmiş ülkelere akmaktadır. Nepal ve Zimbabve'de ekoturizm için harcanan paranın sadece % 10'u ulusal hükümete kalır. Bunun çok azı da ekoturizm alanlarının yerel halkına geçer (Weaver 1999; Erdoğan, 2003). Ekoturizm dünyanın çoğu bölgesinde büyümekte, yeni yerleri görme ve yeni tecrübeler elde etme ilgisi ile beraber turist sayısı da artmaktadır. İyi planlanmamış ekoturizm, yaban alanlarına, doğal ve kültürel kaynaklara zarar vermektedir (Altan, 2006). Fakat ekosistemin korunması temeline dayalı olarak getirdiği ilkelerle ekoturizm, çevre üzerinde en düşük olumsuz etkiye yol açacak bir gelişme potansiyeline sahiptir (Tetik, 2012).

Bölüm III: Yöntem

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma Urla-Bademler yerel halkın ekoturizme yönelik bilinç algısı ve yörenin ekoturizm potansiyelini ortaya koymayı amaçlayan betimsel bir çalışmadır. Bu doğrultuda araştırma tarama modeli esas alınarak hazırlanmıştır. Genel tarama modelleri ise çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir

yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2009).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın çerçevesini yerel halk oluşturmaktadır. Bu merkezlerin tercih edilmesinin nedeni doğal ve kültürel zenginlikleri sebebiyle potansiyel arz etmesi, ekoturizm etkinliklerinin aktif olarak yapılmasıdır. Örneklemenin amacı, araştırmacıya evren hakkında genellemeler yapabileceği bilgiyi, evrenin bütünü tek tek araştırmasına gerek kalmadan sağlamaktır (Altunışık vd., 2004). Örneklem birimi Bademler Köyünde yaşayan yerel halkın mensuplarıdır. 2010 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemi verilerine göre Bademler Köyü 1.435 toplam nüfusa sahiptir. Örneklem, araştırmayı temsil edecek olan doğrudan seçilen 110 kişiden oluşmaktadır

Örneklem Sosyo - Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları **Sosyo - Demografik Gostergeler Sayı (f) Oran (%)**

Yaş

28 ve altı	28	%25,45
29 - 50	42	%38,18
51 - 64	26	%23,63
65 ve üstü	14	%12,72

Cinsiyet

Erkek	49	%44,54
Kadın	61	%55,46

Eğitim durumu

İlköğretim	38	%34,54
Lise	45	%40,90
Önlisans	8	%7,27
Lisans	17	%15,45
Lisansüstü 2	2	%1,81

Meslek

İşçi	9	%8,18
Memur	9	%8,18
Ev hanımı	26	%23,63
Çiftçi	13	%11,81
Öğrenci	18	%16,36
Diğer	35	%31,81

Yörede ikamet yılı

1 - 10 yıl	24	%21,81
11-25 yıl	39	%35,45
26-40 yıl	20	%18,18
41-50 yıl	13	%11,81
51 yıl ve üstü	14	%12,72

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan Ek 1’de verilen anket formu; açıklayıcı önyazı ve 10 sorudan oluşmaktadır. Sorularda katılımcıların demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, meslek, ikamet yılı) ekoturizm bilinç algısı, yöredeki ekoturizm potansiyeli ve beklentiler ile ilgili sorular sorulmuştur.

3.4. Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi

Kullanılan anket, yöre halkına birebir uygulanmıştır. Araştırmanın sınırlılıklarında bahsedilen nedenlerden dolayı uygulama süresi geniş bir zamana yayılarak tamamlanabilmiştir. Yörenin nüfusu dikkate alınarak çalışma alanında ikamet eden 110 kişiye anket uygulanmıştır. Ankete verilen cevaplar rastgele dağılım göstermiştir.

Ekoturizmin Kavramı Bilgisi

- *Çevre dostu turizm-36
- *Ekonomik turizm-52
- *Sportif turizm-15
- *Kültür turizmi-25

Bölgedeki Ekoturizm Faaliyetleri

- *Doğa Yürüyüşü-22
- *Bisiklet Turizmi-17
- *Sağlık Turizmi-5
- *Kamp/Karavan Turizmi-1
- *Doğa Fotoğrafçılığı-20
- *Festival Turizmi-28
- *Tarih-Kültür Turizmi-23
- *Hepsi-30

Bölgenin Ekoturizminden Beklentileri

- *Ekonomik Katkı-34
- *Yerel Kültürün Tanınması-30
- *Doğa/Çevrenin Korunması-26
- *Hepsi-28

Ekoturizmi Olumsuz Etkileyen Faktörler

- * Ulaşım-18
- * Konaklama-13
- * Doğanın Tahribatı-23
- * Eğitimsizlik-12
- * Kişi Başına Düşen Gelir Düzeyi-6
- * Hepsi-40

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada anket verilerinden elde edilen bilgilerin analizinde betimsel ve çıkarımsal istatistik teknikler kullanılmıştır. Betimsel istatistik aracılığı ile ankete katılanların demografik özellikleri ortaya konulmuştur. Ekoturizmin yerel kültür

üzerindeki etki boyutlarına göre hazırlanan her bir ifadenin yüzde değerleri analiz edilmiştir.

Bölüm IV: Dünya’da Türkiye’de ve Urla-Bademler Çalışma Alanında Ekoturizm

4.1. Dünya’da Ekoturizm

Ekoturizmin popülerliği arttıkça ülkelerin, özellikle de gelişmekte olan ülkelerin ekoturizme olan ilgisi aynı şekilde artış göstermektedir. Çoğu ülke, ekoturizmi ekonomik gelişmenin bir yolu olan madencilik, kerestecilik, çiftçilik, hatta kitle turizmi de dahil olmak üzere diğer faaliyetlerden daha sorunsuz bir faaliyet olarak görmektedir. 1990’ların başından itibaren gelişmekte olan ülkelerin neredeyse tamamı kalkınma stratejilerinin bir parçası olarak ekoturizmi teşvik etmektedirler. Çoğu ülkede doğa temelli turizm önemli ekonomik faaliyetlerin arasında giderek artan sayıda yerini almaktadır (Banerjee, 2007). Turizm ve seyahat küresel ekonomiye yaklaşık 7 trilyon dolar katkıda bulunmakta ve küresel gayrisafi hasılanın % 9.5’ ini oluşturmaktadır. Tüm dünyada 265.855 milyon kişi bu sektörde istihdam edilmektedir (WTTC, 2014). *Şekil 5*. Ekoturizmin ziyaretçi sayısını gösteren gelişimi (BAKA, 2012) Dünyada ekoturizme yönelik destinasyonların birçoğu tropikal bölgeler, ada ülkeleri, dağlık bölgelerden oluşan az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde yer almaktadır (Nepal, 2000; Demir ve Çevirgen, 2006; Dizdareviç, 2010).

4.2. Türkiye’de Ekoturizm

Türkiye dünyanın pek az ülkesinde bulunan coğrafyası, doğal potansiyeli ve çeşitli kültürlerle ev sahipliği yapmış olması nedeniyle ekoturizm açısından çok şanslı bir pozisyona sahiptir. Dünyada, turizm kalıplarında meydana gelen değişimler sonucunda alışılmış turizm merkezlerinden uzaklaşarak, doğa ile bütünlük sağlanabilecek abartıdan uzak tesislerde doğa güzellikleri bozulmamış bir çevrede iyi ve temiz bir hizmet öne çıkmaktadır. Bu açıdan, Türkiye bilinçli bir şekilde yatırım yaptığı takdirde turizm potansiyelini artırarak çeşitlendirmede büyük bir potansiyele sahiptir (Selimoğlu, 2004). Türkiye’nin ekoturizmdeki potansiyeli Akdeniz havzasındaki Avrupalı rakiplerine oranla çok somut biçimde daha fazladır. Çünkü bu ülkeler endüstrileşmiş ve nüfusu büyük oranda kentleşerek otantik kültürlerini büyük oranda yitirmişlerdir. Türkiye’nin henüz gelişmekte olan bir ülke olması, doğal ve kırsal kültürel değerlerinin ve mirasının büyük bölümünün varlığını canlı biçimde sürdürüyor olması, Türkiye’nin birçok yöresinde sürdürülebilir ekoturizm için büyük bir potansiyelin varlığını göstermektedir (http://www.tursab.org.tr/dosya/1023/02nieko_1023_1889046.pdf). Ülkemizin, Akdeniz’deki en önemli turizm alanlarından birisi olduğu açıktır. Yaklaşık 8000 km. uzunluğundaki sahilleri, çeşitli uygarlıklardan kalan zengin tarihi ve kültürel mirasın yanı sıra iklimsel çeşitliliği nedeniyle olağan üstü bir bio çeşitliliğe sahiptir ve tek başına bütün bir Avrupa kıtası ile karşılaştırılabilir. Örneğin,

tüm Avrupa’da 500 kuş türü bulunmasına karşılık, Türkiye’de 420 civarında kuş türü tespit edilmiştir. Ayrıca Avrupa’da tespit edilen yaklaşık 12.000 bitki türünden yaklaşık 9.000’i ülkemizdedir (Yürük, 2009). Türkiye, gerek dağları, ormanları, yaylaları, kıyıları, gölleri, akarsuları gibi doğal varlıkları; gerek flora ve faunası ve gerekse mağaraları ve kanyonları gibi ilginç jeolojik oluşumları açısından diğer ülkelerle kıyaslanamayacak düzeyde bir zenginliğe sahiptir ve bu zenginlikler ülkemizi gündemde olan ekoturizm için oldukça ilgi çekici bir ülke konumuna getirmektedir. 1960’larda yeni politikaların benimsenmesi ve 1960 - 1970 I. Beş Yıllık Kalkınma Planı dönemi, 1970 - 1990 yılları arasında fiziksel planlanmaların yapıldığı dönemler süresince turizm dünyada bir numaralı sektör olma yolunda stratejilere sahipti. Ancak kaynakların aşırı kullanımı bölgelere aşırı yüklenme, taşıma kapasitesini zorlama gibi sebeplerden ötürü 1980’li yıllar çevreye duyarısız, bilinçsiz yaklaşımlara sahip uygulamalar geçmiştir. VIII. Beş Yıllık Planın öngördüğü sürdürülebilir turizm, kitle turizmine tepki olarak bu turizm türünün negatif etkilerini ortadan kaldırmayı hedefleyerek turizm dünyasının gündemine girmiştir (Altan, 2006). Bütüncül bir yaklaşımla 1990’lı yıllardan sonra Türkiye’nin “doğal bir açık hava müzesi” temasından yola çıkılarak kitle turizminin beraberinde getirdiği olumsuzluklara savaş açmak adına farklı turizm anlayışlarına yönelimde bulunulmuştur. Türkiye’nin üç tarafının denizlerle çevrili olması yanında pek çok görülmeye layık değerleri, beldeleri olan bir ülkedir. İklim, bitki örtüsü, hayvan çeşitleri, milli parkları, ormanları, akarsuları, yaylaları, antik şehirleri, termal kaynaklı suların mevcut olduğu merkezler, vb. gibi değerleri turizmin sürdürülebilirliği adına kullanabilme yetisindedir. 2023 Türkiye Turizm Stratejisi (2007) hedeflerinden bazıları maddeler halinde sıralanmıştır:

**Turizmle ilgili, alternatif turizm türlerinden öncelikli olarak sağlık turizmi, termal turizm, kış turizmi, golf turizmi, deniz turizmi, ekoturizm ve yayla turizmi, kongre ve fuar turizminin geliştirilmesi sağlanacaktır.

**Ülkemizde ekoturizm ve yayla turizmi gibi doğa amaçlı turizm türlerinin geliştirilmesi için bu amaca yönelik turizm altyapısı geliştirilecek ve niteliği arttırılacaktır.

**Doğa amaçlı turizmin yapılacağı yörelerde belli, senaryolar çerçevesinde, ana tur güzergahları, varış noktaları, ara istasyon ve alt istasyon noktaları belirlenerek planlama çalışmaları yönlendirilecektir.

**Yaylaların yoğunlaştığı alanlarda spot merkezler veya aks olarak öncelikli turizm gelişme / eylem bölgeleri belirlenecektir.

4.3. Urla-Bademler’in Çalışma Alanında Ekoturizm

4.3.1. Urla Ve Bademler’in tarihi ve genel coğrafyası

Urla’ da iki antik kent bulunmaktadır.

1)Klazomenai: İzmir Körfezi’ nin güney sahil şeridi üzerinde, İzmir ilinin 38 km batısında Urla Belediye sınırları içinde bulunan 12 İon kentinden biridir. Klazomenai antik kentinin bir kısmı Urla Kemik Hastanesi’ nin bulunduğu Karantina adası üzerindedir. M.Ö 6.yüzyıla tarihlenen zeytinyağı işliği burada bulunmaktadır. Kent Karantina adasının karşısındaki Limantepe’ den batıdaki Ayyıldız ve Cankurtaran tepenin oluşturduğu zincirin batısında Hypkremnos-Erythrai antik yolunun geçtiği bölgede yer almaktadır. Prehistorik çağdan beri bölge yerleşim alanıdır. Arkaik ve

Klasik çağlar daha sonra Geç Tunç çağı olarak tanımlanan M.Ö. 2.binin 2.yarisına yerleştirilen tabakalar da yer almaktadır.M.Ö.3.bine tarihlenen Erken Tunç çağı tabakasında da Batı Anadolu' nun sahil bölgesinde ilk şehircilik olayını ekonomik ve manevi açıdan Urla' da görmek mümkündür. Ayrıca 4.bine tarihlenen Kalkolitik çağ izleri tespit edilmiştir.Sonuç olarak bölge 4000 yıllık tarihi yansıtmaktadır.

2)Limantepe:Kazılar sonunda Kalkolitik çağ izleri tespit edilmiştir.

Bölge içerisinde yer alan ve araştırma konumuz olan Bademler Köyü ise; Yavuz Sultan Selim zamanında göç eden ve iki badem ağacı arasına çadırlarını kuran Türkmen halkın yaklaşık 250 yıl önce yerleştiği ve adını da yerleşim şeklinden alan bir köydür. (Söylence)

4.3.1.1. Urla-Bademler'in coğrafi konumu

Urla, 38°18'K 26°45'D koordinatlarında yer almakta olup, İzmir il merkezine 35 km uzaklıkta bir ilçe. Doğusunda Güzelbahçe ve Seferihisar; batısında Çeşme; kuzeybatısında Karaburun; kuzeyinde ve güneyinde Ege Denizi ile sınırlanmıştır. Yüzölçümü 704 km²'dir. 16 köyü bulunmaktadır. Bademler ise Güzelbahçe'den başlayıp Seferihisar'a doğru uzanan geniş koridorun ortalarında, İzmir'e 35, Seferihisar'a ve Urla'ya 9'ar km. uzaklıkta bir köy

Şekil 2. Ege Bölgesi Fiziki Haritası

Şekil 3. Urla-Bademler Haritası

4.3.1.2. Urla-Bademler İklimi

Akdeniz ikliminin bütün özelliklerine sahip Urla ve Bademlerin İzmir Körfezi'nden Karaburun ve Foça açıklığının karşısında yer alması sonucu; sürekli esinti olduğundan yaz ayları sıcak, kış ayları ılık ve yağışlıdır.

4.3.1.3. Urla-Bademler Bitki Örtüsü

Deniz seviyesinden 65 metre yükseklikteki ilçede hakim bitki örtüsü; delice, zeytin, koca yemiş, defne, mersin ve makilerdir. Arazi yapısı dağlık ve tepeliktir. Dağlar bozuk baltalık ormanlarla kaplıdır.

4.3.1.4. Urla-Bademler demografik yapısı

31.12.2010 tarihi itibari ile Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Veri Tabanı sonuçlarına göre; ilçe genelinde toplam 52.500. olan nüfusun 7.256'ı köylerde 45.244'ü Belediye sınırları içinde yaşamaktadır. Bademlerin ise; 31.12.2010 tarihi itibari ile Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Veri Tabanı sonuçlarına göre nüfusu 1.435'dir.

4.3.1.5. Urla-Bademler ekonomik yapısı

İlçe genelinde sanayi tesisleri küçük işletmeler halindedir. Büyük Sanayi kuruluşu yoktur. 1 adet kireç fabrikası, 1 adet Deniz Ürünleri İşleme Tesisi, 1 adet yumurta pastörizasyon tesisi, 15 adet Zeytinyağ sıkım tesisi, 4 adet un değirmeni, 3 adet mandıra, 1 adet et mamul işleme tesisi, 1 adet mezbaha belli başlı tesislerdir. 5 adet Su Ürünleri Kooperatifi, 5 adet Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, 1 adet Tarım Kredi Kooperatifi, 1 adet sulama kooperatifi çalışmalarını sürdürmektedir. 2400 hektar tarla alanı, 1638 hektar sebze alanı, 150 hektar bağ alanı, 5485 hektar zeytin alanı 84.2 hektar süs bitkileri alanı, 66.9 hektar meyve alanı, 74.9 hektar narenciye alanı, 2 hektar da kavaklık alanı mevcut üretim alanıdır. Tarıma elverişli boş arazi

miktarı 1663 hektar, nadas alanı da 140 hektardır. Toplam tarım alanı 11.704 hektar miktarındadır. İlçede 1020 adet sera, 973,1 dekar alanda üretim yapmaktadır. Seralardan 741 adedinde 700,2 dekar alanda çiçek; 262 adetinde 259.1 dekar alanda sebze yetiştirilmektedir. Seralar İlçe çiftçisi için önemli bir gelir kaynağıdır.

Bademler ise; insanlar tütün dikerek, zeytin sıkarak, yamaçlardan topladığı ada çayını İzmir'de satarak yoksulluğun yıldan yıla daralan çemberini kırmaya çalışırken bir mucize gelişti. Can kurtaran simidi gibi kooperatif düzen imdada yetişti. Köyde, Ziraat Bankası'nın bir yan kuruluşu gibi çalışan Tarım Kredi Kooperatifi 1933'ten beri zaten vardı, 1960'lı yılların başında köylüler bakkaliye eşyasını daha ucuza edinebilmek amacıyla bir de Tüketim Kooperatifi kurmuşlardı. Ancak, köyü ve köylüyü yoksulluktan kurtaracak esaslı bir atılım gerekiyordu. Bademler Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi işte bu amaçla ve bu umutla doğdu.

4.3.2. Urla-Bademler ekoturizm kaynak değerleri

Malgaca İçmeleri bahse değer doğal kaynaklardır. İçmeler; spor sahaları ve dinlenme bölümleriyle yeniden düzenlenmiştir. Gülbahçe kıyı sahillerindeki 70 santigrat derecedeki sıcak su kaynağı da İlçenin jeotermal enerji kaynaklarından bir diğeridir. Bademler, ülkemizde tiyatrosu olan ilk ve tek köy. Köye tiyatro sevgisini 1925 yılında atanan öğretmen Mustafa Anarat aşılamış. Anarat köylülere müsamereler oynatmış ve böylece köyü tiyatro sevdası sarmış. Daha İzmir'de Devlet Tiyatrosu yokken Bademler'de tiyatro oyunları sahnelenmiş. 1933 yılından günümüze kadar her yıl Bademler'de bir ya da iki oyun oynanmış. Anarat'ın yetiştirdiği öğrenciler köyün aydınlanmasında da büyük rol oynamış. Bademler'de, yıllardır İzmir Atatürk İl Halk Kütüphanesi'nin bir şubesi vardır. Köyde Sağlık Merkezi, Tarım Teknisyenliği gibi kuruluşların yanı sıra, Kültür ve Sanat Derneği, Avcılar ve Atıcılar Derneği, Gençlik ve Spor Kulübü de bulunmaktadır. Radyo ve televizyonların kuruluş ve yayınları hakkındaki yasa çıkmadan önce köyde gençler tarafından İrimlik FM adıyla bir radyo da kurulmuştu. Bademler'de geleneksel Türk kültürünün pek çok öğelerine yaygın biçimde rastlamak mümkündür. Kadınların geçmişte kullandığı giyim eşyasının, Türk ulusal giyim kuşam geleneğini tam olarak yansıttığı da görülür. Köyde coşkuyla kutlanan önemli günler vardır. Sultan Nevruz, Hıdırellez, Deniz bayramı ve Derme devşirme günü gibi. Nevruz'da ve Hıdırellez'de gençler geceleri geç vakitlere değin eğlenirler. Köy içinde ateş yakar, üstünden atlarlar. Kızlı erkekli gruplar halinde bahçelerden sahibinin bilgisi altında meyva çalarlar.

Şekil 4. Bademler Köy Tiyatrosu

4.3.2.1. Botanik turizmi

Deniz seviyesinden 65 metre yükseklikteki ilçede hakim bitki örtüsü; delice, zeytin, koca yemiş, defne, mersin ve makilerdir. Arazi yapısı dağlık ve tepeliktir. Dağlar bozuk baltalık ormanlarla kaplıdır.

4.3.2.2. Yayla turizmi

4.3.2.3. Su altı dalış ve rüzgar sörfü turizmi

Urla çevresinde Su altı dalış kulüpleri bulunmakta olup, İçmeler Körfezinde Rüzgar Sörfü yapılmaktadır.

4.3.2.4. Termal turizm

4.3.2.5. Sağlık turizmi

4.3.2.6. Av turizmi

Av turizmi, av ve yaban hayatı kaynaklarının denetim altında yerli ve yabancı avcılarının kullanımına sunulmasını, bu kaynakların rekreasyonel ve turistik yönlerden değerlendirilerek ülke turizmüne ve ulusal ekonomiye katkıda bulunmasını amaçlayan etkinliklerdir (Özdönmez vd., 1996). Yörede özellikle Bademler'de avcılık yapılmakta olup, avcılık kulübü bulunmaktadır.

4.3.2.7. Mağara turizmi

4.3.2.8. Bisiklet ve motosiklet turları

Boş zaman faaliyeti olarak bisiklet kullanma, özellikle Avrupa'da oldukça popüler bir rekreasyon haline gelmiştir. Bugün Avrupa'da modern karayolu taşımacılığında 500 milyondan fazla bisiklet kullanıldığı tahmin edilmektedir. Yeni bisiklet modellerinin ortaya çıkışı ve ileri teknoloji ile üretilmiş bisiklet ekipmanlarının geliştirilmesi, bisiklet turlarına olan talebi artırmıştır. Bu olanaklarla birlikte yeni oluşan ve gittikçe yaygınlaşan ekolojik bilinç de bisiklet turizminin gelişmesini sağlamıştır (Nicolic vd., 2005). Çalışma alanı doğal güzellikleri ile bisiklet turları için uygun potansiyele sahiptir. Urla-Kuşçular-Demircili-Yağcılar rotasında bisiklet turları düzenlenmektedir.

4.3.2.9. Atlı doğa yürüyüşü

Atlı doğa yürüyüşleri genellikle patika yollarda ve kendine özgü bir biçimde atın dizginlerinden tutarak yavaşça gezdirme şeklinde bazı sahil ve dağlık alanların dışında kalan yerlerde belirli rotayı takip etme şeklinde yapılan bir rekreasyon faaliyetidir. Çoğunlukla tur operatörleri tarafından organize edilen geziler birkaç gün veya üzerinde olup bir gece kamp kurma şeklinde gerçekleşir. Katılımcı sayısı birkaç kişilik gruplardan 30 kişilik guruplara kadar değişebilir. Bu turlar çoğunlukla, milli park ilan edilen alanlarda ve diğer doğal alanlarda kampın da dahil edilmesi şeklinde yapılmaktadır (Newsome vd., 2002). Atlı doğa yürüyüşlerinin amacı kırsal alanda, bölgenin kültürü ve coğrafi yapısının turistler tarafından gezilerek görülmesi ve tanınmasıdır. Turistler at ile bu tür geziler sayesinde, doğayı, hayvanları, çevre kültürünü ve geleneklerini tanıyarak etkinliğe katılma fırsatı bulurlar (Oruç, 2004). Urla’da atlı doğa yürüyüşü henüz gelişmemiştir.

4.3.2.10. Dağcılık ve doğa yürüyüşü (trekking)

Ortalama yükseltisi 1100 metrenin üzerinde olan ülkemiz, dağ turizmi açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Kazdağı ve çevresi, sahip olduğu dağ ekosisteminin yanı sıra zengin kültürel özellikleri sayesinde çekicilik arz eden alanlardandır. Doğanın içinde, şehirin stresinden uzakta grup halinde yapılan en keyifli sporlardan biri trekking. İzmir hem kent merkezi hem de çevre ilçeleri açısından trekking sporu için son derece uygun bir kent. Kısa sürede kuş seslerini duyabileceğiniz, tertemiz bir havayı soluyacağınız, çiçeklerle doğayla sarmaş dolaş olabileceğiniz İzmir’de, çok sayıda güzergah ve bu güzergahları birlikte güvenle katedebileceğiniz çok sayıda sivil toplum kuruluşu da bulunuyor.

4.3.2.11. Tarım ve çiftlik turizmi (agroturizm)

Tarım turizmi, kırsal alanlarda tarımla uğraşan insanların, küçük ölçekli aile çiftliklerinin geliştirdiği turistik aktivitelerdir (Kizos & Iosifides, 2007). Çiftlik turizmi, tarım ya da çiftlik işleriyle ilgili olarak yapılan her türlü turizm ve rekreasyon aktiviteleridir (Przezbórska, 2003). Agroturizm kırsal çevrenin korunmasını, küçük ölçekli işletmelerin devamlılığını destekleyen bir gelir kaynağı ve iş olanağı sunan, kadın için turizm ve ev işlerinin sorumluluğunu kombine eden veya buna izin veren değerli bir alternatif turizm kaynağıdır. Agroturizm tarım toplulukları için yeni bir gelir kaynağı olarak değerlendirilebilir. Agroturizm, şehirde bunalan insanların doğaya açılması, taze sebze ve meyveyi, üretilen yerde doğrudan satın alabilmesi, hatta hasata bizzat iştirak edebilmesi olanağını sağlamaktadır (Gökalp ve Yazgan, 2013). Tatil çiftliği kavramı, faaliyetteki bir çiftlik ile turizm unsurlarını birleştiren, kırsal girişimler olarak tanımlanabilir. Diğer bir ifadeyle, faaliyet göstermekte olan arazinin tarımsal üretimden kazandığı gelirin dışında turizm faaliyetlerinden de ek bir gelir kazanması tatil çiftliği olarak adlandırılmaktadır. Bu turizm şekli, misafirlerine kırsal bir arazide kısa süreli veya uzun süreli konaklama, yatak ve yeme içme olanakları yanında çiftçilik yapan aile ile birebir konuşma, görüşme ve temas kurma olanağı sunmaktadır. Bununla birlikte, inek ve koyun gütmeye, yün kırpmaya, besleme ve

sağım gibi çiftlik hayvanlarının bakımı ile ilgili faaliyetler, meyve toplama, yabani ot toplama, hasat yapma gibi tarımsal faaliyetler ile at binme, arazi inceleme gibi faaliyetlere aktif katılımın sağlanmasının yanında bu tür faaliyetlere katılmadan uzaktan gözleme şeklindeki aktiviteler de sunulmaktadır (Douglas vd., 2001). Tatil çiftliklerinde sunulan ürünler, kulübe veya çiftlik evi gibi konaklama imkanı yanında, meyve - sebze toplama, işleme, yöresel el sanatları, yöresel ürün yapımı, çiftlik hayvanlarının bakımı gibi çiftlik etkinlikleri ile çiftliğin bulunduğu çevrenin doğal ve kültürel özelliklerine bağlı olarak anıt veya müze ziyaretleri, doğa hakkında bilgiler verme, yaban hayatını gözleme, dağ ve doğa yürüyüşleri ve piknik gibi açık hava etkinliklerini kapsamaktadır.

Ekolojik yaşamı Yarımada'da mümkün kılacak çalışmalar İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından hayata geçirildi. Hem yerli halk hem de ziyaretçiler bu coğrafyanın doğal mirasını koruyarak yaşıyor. İzmir'de Karaburun ve Urla ilçelerinde başlatılan sebzeçilik ve meyvecilik çalışmaları ile şunlar amaçlanıyor:

*Tek yıllık sebze türlerinin tanıtımı

*Alternatif ürün yetiştirme eğitimi ve teşviki

*Alternatif ürünlerin, uygulamalı eğitimler için seçilen köylerde önder çiftçiler tarafından üretimi

*Bölgenin önemli ürünlerinden hurma zeytini ve sakız üretiminin yaygınlaşması; üretim sorunlarının çözümü için eğitim ve uygulamalar.

İzmir Büyükşehir Belediyesi, üreticilerin talebiyle belirlenen sebze fidelerini Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nden satın aldı; Güzelbahçe, Seferihisar, Karaburun ve Urla'da dağıttı. Buna göre 12 bin domates, 7 bin 500 kıl acı biber, 7 bin 500 kıl tatlı biber, 17 bin 35 uzun patlıcan ve 16 bin 30 topan patlıcan olmak üzere toplam 60 bin 65 adet fide üreticilere teslim edildi. Belediye bu doğrultuda 18 Eylül 2015'te Urla ve Karaburun'da üreticilere, toplam 162 bin 300 adet fide dağıttı.

4.3.2.12. Kültür turizmi

Kültürel miras turizmi

Kültürel ve doğal mirasın korunması, 2000'li yıllarda dünya kamuoyunun en çok ilgisini çeken konulardan biri olup, birçok uluslararası kuruluşun çalışmalarının odaklandığı bir alan durumuna gelmiştir. Gelinek noktada, doğal ve kültürel çevrenin korunması artık, insan hakları ile birlikte değerlendirilmeye başlanmıştır (Duran, 2010).

Bademler uzaktan bakıldığında sıradan bir köy gibi görünüyor, ancak köyde dolaştıkça insan şaşkına dönüyor. Köyde 76 yıldır kapılarını açık tutan bir kütüphane var. Mahmut Türkmenoğlu Parkının içindeki kütüphanenin önünde bir de Mask Dostluk Heykeli var, bu maskları Bademler'le kardeş kent olan Japonlar yapmış. Türkiye'nin ilk oyuncak müzesi de Arkeolog Musa Baran tarafından Bademler'de kurulmuş. Türk kültürü araştırmacısı Sabiha Tonsuğ bir yazısında şöyle demiştir:

“Bademler Ege Uygarlıklarının izini süren köylerimizden biridir. Kadın erkek eşitliği, doğruluk, çalışkanlık, temizlik örnekleri görmek istiyorsanız bu köyü ziyaret edin.”

Gastronomi turizmi

Başka bir ülkeyi ziyaret eden insanların beklentileri arasında, yeni yerler görmenin ve yeni kültürleri tanımanın yanında, yeni tatlarla tanışma ve farklı tecrübeler yaşama arzusu da yatmaktadır (Doğdubay vd., 2008). Yapılan araştırmalar, Anadolu'nun Akdeniz kıyılarının zeytinin anavatanı olduğunu göstermektedir.

Bademler'e özgü yemeklerin de yine eski bozkır kültüründen izler taşıdığını görüyoruz. Ekmek ayrına doğranırsa doğramaç, şekerli suya doğranırsa colaf adını alır. Kar ile pekmez karıştırılarak yenirse buna karsambaç denir. Lahana, bulgur ve börülce bir arada pişirilerek yenir, bunun adı tırkış'tır. Taze soğanın tohuma kaçmış sapları doğranarak yağ ve yumurta ile kavrulursa bu yemek de soğan sömeği soldurması'dır. Bağlardan yeni sürgün filizler toplanır, haşlanır ve zeytinyağı ile limon eklenerek yenir. Adı da ışkın'dır. Kabak çiçeğinin içi doldurulur, bu da kabak çiçeği dolması'dır. (<http://kisi.deu.edu.tr/ali.oz/bademler.html>)

Çalkama: Mevsim otlarıyla zeytinyağı ve undan tavada börek şeklinde yapılan Urla'ya özgü bir yemektir.

Özbek Keşkeği: Koyun eti ve buğday kullanılarak yapılan düğüne özel geleneksel bir yemektir.

Urla Katmeri: Diğer katmerlerden farkı derin bir kabın içinde suyu ve tuzu fazla kullanılarak hamur elde edilmesidir. Ayrıca içine maydanoz, yöresel otlar ve peynir de katılır.

Salyangoz yemeği: Rumlardan kalma bir yemektir. Pazar günleri Bademler köy pazarından temin edilebilir.

Yumurtalı Godalak: Ev ekmeği çeşididir. Özelliği unun içine bütün yumurta konarak hamur elde edilerek fırında pişirilir. Mayalı bir hamur kullanılır. Bademler'e özgü bir lezzettir. Pazar günleri köy pazarından temin edilebilir.

Pelite Tatlısı: Bademlere özgü susamlı bir tatlıdır. Pazar günkü köy pazarından temin edilebilir.

-Urla bitkileri

Urla Sakız Enginarı: Çeşidin tipik özelliği yapraklarının parçalı olmayışı ve kenarlarının düz oluşudur.

Kınalı Bamya: Ege bölgesinde yetiştirilen bamya sümüksü yapısının olmaması sebebiyle konservecilikte daha değerlidir. Ayrıca sofralık olarak da kullanılmaktadır.

Nohutalan Kavunu: Susuz ve kuru toprakta yetişen, kışın da yenilebilen bir türdür.

Radika: Yol kenarı, hendek ve çayırarda yetişen sarı çiçekli bir bitkidir. Yaygın olarak haşlanmış olarak tüketilir.

Urla Karası: Urla'ya has bir üzüm çeşidi olup, şaraplık olarak da kullanılır.

Şevket-i Bostan : Aromatik bir bitkidir. Kemikli kuzu eti ile pişirilir.

Arapsaçı: Isırgangiller familyasına ait monotipik , yeşil yapraklı ,ufak, parlak bir bitkidir. Yumurtalı ya da kuzu etli pişirilerek tüketilebilir.

Mitoloji potansiyeli

Mitoloji, binlerce yıldır öykülenerek kulaktan kulağa sözlü olarak geçti ve nihayetinde de dünyanın çeşitli bölgelerinde tarihçiler, öykücüler, yazarlar ve seyyahlarca toplanarak yazı diline aktarıldılar (Şahin, 2011). Dionysos, Urla Bağ Bozumu Şenlikleri, Ölümsüz Ağaç Zeytin : Kutsal Tören (Derleme) mitoloji potansiyelleri bulunmaktadır.

Etkinlik turizmi

Yerel halka yönelik olarak düzenlenen festivaller günümüzde yarattığı turizm potansiyeli ile uluslararası düzeyde de ilgi çektiği için önemli sayılmaktadır. Festivaller ve etkinlikler turizm endüstrisinin önemli birer parçasıdır. Sezon dışı dönemlerde turist çekmek, bölgeyle ilgili farkındalık ve olumlu bir imaj yaratmak için güçlü bir araç konumundadır (Özdemir, 2008). Alanın kültürel yaşamını zenginleştiren önemli unsurlardan biri de festival ve şenliklerdir. Urla Enginar Festivali 2015 yılında düzenlenmeye başlanmıştır. Nisan sonu Mayıs başında yapılan festivalde ilçe ve bölgenin üretimi olan enginar, enginarın kullanım alanları ve faydaları ile ilgili organizasyonlar yapılmaktadır. Urla Geleneksel Bağ Bozumu Şenliği her yıl Ağustos ayında yapılır. Bölgenin verimli topraklarında yetişen üzümler alıcı karşısına çıkar. Urla Ot Festivali, yerel beslenme, kırsal kalkınma ve Urla'nın sürdürülebilir zenginliklerini daha geniş kesimlere ulaştırmayı amaçlıyor. Baharın gelişinin kutlandığı festivalde geziler, söyleşiler, tadımlar ve ot toplama etkinlikleri yapılıyor. Etkinliğin kökeni Mart Dokuzu geleneğine dayanıyor. Urla'nın çok eski yıllardan beri devam ettirdiği halk arasında "Martın 9'u olarak da bilinen (Rumi takvimde 9, Miladi takvimde 21-22 mart) bahara giriş şenlikleri bu Mart Dokuzu Ot Festivali ile yaşatılıyor. (<https://gezipgordum.com/izmir-festivalleri/>) Barbaros Oyuk Festivali (19-21 Mayıs), Barbaros'un tarımsal, kültürel ve geleneksel değerleridir. Zaman içerisinde kaybolmaya yüz tutan kültürel ve geleneksel değerlerin canlandırılması hedeflenmektedir. (www.barbarosoyukfestivali.com)

Bölüm V: Bulgular ve Yorum

5.1. Katılımcıların Ekoturizm Kavramı Bilinç Düzeyine İlişkin Bulgular

5.1.1. Katılımcıların ekoturizm kavramına ilişkin bulgular

Araştırmada katılımcılara ekoturizm tanımı; öğrenme ve dinlenmeye dayalı faaliyetlerin yörede yapılma olanağı hakkındaki seçimleri; bazı faaliyetlerin ekoturizme uygunluğu sorularak bu konudaki algı düzeyi ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Katılımcıların Ekoturizm Kavramına İlişkin Bulgular

Ekoturizm Tanımı	Sayı (f)	Oran (%)
*Çevre dostu turizm	36	%28,12
*Ekonomik turizm	52	%40,62
*Sportif turizm	15	%11,71

*Kültür turizmi 25 %19,53

Ekoturizm kavramının neyi ifade ettiği sorusuna katılımcıların, % 28.12'si çevre dostu, % 40.62'si ekonomik, %11.71'i Sportif, % 19.53'ü kültür turizmdir, tanımını tercih etmiştir. Yöre halkın ekoturizm kavramı ile ilgili verdiği cevaplar incelendiğinde ekoturizm doğasına çok uzak olmayan yanıtlar verdikleri gözlenmektedir.

5.1.2. Katılımcıların Bölgedeki Ekoturizm Faaliyetleri ilişkin verdikleri yanıtların sayısal dağılımı

Katılımcıların, Urla-Bademler yöresinde ekoturizm faaliyetlerine ilişkin verdikleri yanıtlar incelenmiştir.

Araştırmada Katılımcılara, Urla-Bademler Yöresinde Ekoturizm Faaliyetlerine İlişkin Verdikleri Yanıtların Sayısal Dağılımı

Tanım	Sayı (f)	Oran (%)
* Doğa Yürüyüşü	22	%15,06
* Sağlık Turizmi	17	%11,64
* Kamp/Karavan Turizm	1	%0,68
* Doğa Fotoğrafçılığı Turizmi	20	%19,53
* Festival Turizmi	28	%13,69
* Tarih-Kültür Turizmi	23	%15,75
* Hepsi	30	%20,54

Ankete katılanların ekoturizm faaliyetleri hangileridir sorusuna katılımcıların, % 15,06'sı doğa yürüyüşü, % 11,64'ü sağlık, %0,68'i Kamp/Karavan, % 19.53'ü Doğa Fotoğrafçılığı, %13,69'u Festival, %15,75'i Tarih ve Kültür turizmdir, tanımını tercih ederken, %20,54'ü hepsini tercih etmiştir. Yöre halkın verdiği cevaplar incelendiğinde ekoturizm doğasına çok uzak olmayan yanıtlar verdikleri gözlenmektedir.

5.1.3. Katılımcıların Bölgenin Ekoturizminden Beklentileri ilişkin verdikleri yanıtların sayısal dağılımı

Katılımcıların, Urla-Bademler yöresinde ekoturizmde beklentilerine ilişkin verdikleri yanıtlar incelenmiştir.

Araştırmada Katılımcılara, Urla-Bademler yöresinde ekoturizmde beklentilerine İlişkin Verdikleri Yanıtların Sayısal Dağılımı

Tanım	Sayı (f)	Oran (%)
* Ekonomik Katkı	34	%28.81
* Yerel Kültürün Tanınması	30	%25.42
* Doğa/Çevrenin Korunması	26	%22.03
* Hepsi	28	%23.72

Ankete katılanlara ekoturizm faaliyetlerinde sizi ne memnun eder sorusuna katılımcıların, %28,81'i Ekonomik Katkı, % 25,42'si Yerel Kültürün Tanınması, %22,03'ü Doğa/Çevrenin Korunması, %23,72'si hepsini tercih etmiştir. Deneklerin en fazla tercih ettikleri ekonomik katkıdır.

5.1.4. Katılımcıların Ekoturizmi Olumsuz Etkileyen Faktörlere İlişkin verdikleri yanıtların sayısal dağılımı

Katılımcıların, Urla-Bademler yöresinde ekoturizmi Olumsuz Etkileyen Faktörlere ilişkin verdikleri yanıtlar incelenmiştir.

Araştırmada Katılımcılara, Urla-Bademler yöresinde ekoturizmi olumsuz etkileyen faktörlere İlişkin Verdikleri Yanıtların Sayısal Dağılımı

Tanım	Sayı (f)	Oran (%)
* Ulaşım	18	%16.07
* Konaklama	13	%11.60
* Doğanın Tahribatı	23	%20.53
* Eğitimsizlik	12	%10.71
* Kişi Başına Düşen Gelir Düzeyi	6	%5.35
* Hepsi	40	%35.71

Ankete katılanlara hangi faktör yörenizdeki ekoturizmi olumsuz etkiler sorusuna katılımcıların, %16,07'si Ulaşım, % 11,60'ı Konaklama, %20,53'ü Doğanın Tahribatı, %10,7'i Eğitimsizlik, %5,35'i Kişi Başına Düşen Gelir Düzeyi, %35,71'i ise hepsini tercih etmiştir. Katılımcıların Doğanın Tahribatına önem verdikleri sevindirici bir durumdur.

5.2. Hipotezlerin Testi

Araştırmanın amacı doğrultusunda hipotezler geliştirilmiş analizler sonrasında ortaya çıkan sonuçlar açıklanmıştır.

Çalışmanın Hipotezleri

H 1: Ankete katılanların yaşlarına göre, Urla-Bademler' de yaşayan yöre halkının ekoturizmin etkilerini algılaması farklılık gösterir.

-Ekoturizmin ekonomik gelişmeye katkısı yaş değişkenine göre farklılık gösterir.

-Ekoturizmin sosyo-kültürel gelişmeye katkısı yaş değişkenine göre farklılık gösterir.

-Ekoturizmin çevreye katkısı yaş değişkenine göre farklılık gösterir.

H 2: Ankete katılanların cinsiyetlerine göre, yöre halkından bayan ve erkeklerin ekoturizmin etkilerini algılaması farklılık gösterir.

-Ekoturizmin ekonomik gelişmeye katkısı cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterir.

-Ekoturizmin çevreye katkısı cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterir.

H 3: Ankete katılanların eğitim seviyelerine göre, yöre halkının ekoturizmin olumlu etkilerini algılaması farklılık gösterir.

-Ekoturizmin ekonomik gelişmeye katkısı eğitim seviyesi değişkenine göre farklılık gösterir.

-Ekoturizmin sosyo-kültürel gelişmeye katkısı eğitim seviyesi değişkenine göre farklılık gösterir.

-Ekoturizmin çevreye katkısı eğitim seviyesi değişkenine göre farklılık gösterir.

H 4: Ankete katılanların mesleklerine göre, halkının ekoturizmin etkilerini algılaması farklılık gösterir.

-Ekoturizmin ekonomik gelişmeye katkısı meslek değişkenine göre farklılık gösterir.

-Ekoturizmin sosyo-kültürel gelişmeye katkısı meslek değişkenine göre farklılık gösterir.

- Ekoturizmin çevreye katkısı meslek değişkenine göre farklılık gösterir.

H 5: Ankete katılanların yörede ikamet sürelerine göre, yöre halkının ekoturizmin etkilerini algılaması farklılık gösterir.

-Ekoturizmin ekonomik gelişmeye katkısı yörede ikamet süresi değişkenine göre farklılık gösterir.

-Ekoturizmin sosyo-kültürel gelişmeye katkısı yörede ikamet süresi değişkenine göre farklılık gösterir.

-Ekoturizmin çevreye katkısı yörede ikamet süresi değişkenine göre farklılık gösterir.

Sonuçlar ve Öneriler

6.1. Sonuçlar

Çalışmada yörenin ekoturizm potansiyeli ve kavram anlamı araştırılmıştır. Ankete katılanların ekoturizm tanımlarında en çok tercihleri: Ekonomik turizmdir (%40.62), çevre dostu turizmdir (%28.12), kültür turizmdir (% 19.53), sportif turizmdir (%11.71) olmuştur. Tercih edilen tanımların ekoturizm kavramı ve özümüyle ilgili olduğu görülmektedir.

Ankete katılanların, ekoturizm kavramı konusunda ekonomik, doğa ve çevre kavramlarını sık sık tercih etmeleri dikkat çeken bir husustur. Çevirgen (2002)'in çalışmasında ekoturizm tanımı için deneklerin, "doğayı anlatan ve öğreten turizm", "çevre dostu turizm", "doğa ile ilgili turlar ve aktiviteleri kapsayan turizm" ifadelerini tercih ettikleri görülmüştür. Bizim yaptığımız çalışmada ise deneklerin yarıya yakınının (%40.62) "ekonomik turizmdir" ifadesini tercih ettiği anlaşılmıştır. Ekoturizm için en uygun etkinliklerin belirlenmesinde en çok tercih edilen faaliyetler: %20.54 ile hepsi seçeneği, %19.53 ile doğa fotoğrafçılığı, %15.75 tarih-kültür, %15.06 doğa yürüyüşü, %13.69 festival, %11.64 sağlık, %0.68 ile kamp/karavan turizmi olmuştur. Nayır (2009)'ın çalışmasında ise ekoturizm için en uygun etkinliklerin belirlenmesinde sırasıyla; "doğa yürüyüşleri", "bitki gözleme", "dağa tırmanma" faaliyetlerinin en çok tercih edildiği görülmüştür.

Yöre halkının ekoturizmin olumlu etki kriterlerine katılmasının halkın demografik özelliklerinden kaynaklanan yönlerinin bulunduğu gözlemlenmiştir. Bu sebeple, araştırma kapsamında yerel halkın demografik özellikleriyle ilişkilendirilen hipotezlerle bir alan araştırması gerçekleştirilmiştir. Veriler, hipotezlerde belirtilen ilişkilerin bir kısmını desteklemiştir. Araştırma hipotezlerinin testi gerçekleştirilmiş, "Ankete katılanların yaşlarına göre yöre halkının ekoturizmin olumlu etkilerini algılaması farklılık gösterir" biçimindeki 1. hipotez doğrulanmıştır. Ankete katılanların bulunduğu yaş gruplarına göre ekoturizmin olumlu etkilerini algılamasında farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ekoturizmin, sosyo - kültürel gelişmeye katkısı; ekoturizm farklı kültürlerin tanınmasında bir köprü görevi üstlenir, ekoturizm, insanları birbiriyle kaynaştırır. Ekoturizm halkın sahip olduğu kültürel değerlerin korunmasına yardımcı olur.

Ekoturizmin çevreye katkısı; ekoturizm kırsal bölgelerin kentleşme olgusunu hızlandırır, ekoturizm halkın çevreyi daha da temiz tutmasını sağlar, ekoturizm doğanın korunmasına destek olur, ekoturizm tarihi ve kültürel dokunun korunmasına yardımcı olur, ekoturizm doğa ile baş başa bir tatil sunar, kriterlerine göre yöre

halkının ekoturizmin doğayı koruyan ve çevreye saygılı bir turizm çeşidi olduğuna katıldıkları gözlenmektedir.

6.2. Öneriler

Yapılan çalışmada ekoturizm kavram bilgisinde bilgi eksikliği olduğu gözlemlenmiştir. Ekoturizm ilgililerinin (yerel otorite, ekotur acenteleri, sivil toplum kuruluşları), ekoturizm kavram, çerçeve ve uygulamaları konusunda halkı bilgilendirme faaliyetlerine önem vermesi gerektiği anlaşılmıştır. Katılımcılara “Ekoturizmin ekonomik gelişmeye katkısı” sorulduğunda alınan cevaplarda çok bir farklılık bulunmamakta olup, homojen bir dağılım söz konusudur. Katılımcılara “Yörenizde ekoturizmin gelişmesi ekonomik durumu iyileştirir mi?” sorusu sorulduğunda %89.09 olumlu cevap alınırken, %10.91 olumsuz cevap alınmıştır. Bu durumda yöre halkının ekoturizm faaliyetlerinin ekonomik anlamda gelişmeye katkı sağladığı inancı anlaşılmıştır. Ekoturizmin çevreye katkısı ile ilgili maddelere verilen yanıtlar incelendiğinde; yöre halkı ekoturizmin doğayı koruyan ve çevreye saygılı bir turizm çeşidi olduğuna katılmıştır. Buradan hareketle, yöre halkının ekoturizmin olumlu etkilerini ve dolayısıyla ekoturizmi algılamalarının genel olarak olumlu olduğu görülmüştür. Ekoturizmin uygulanabilmesi için halk desteğinin sağlanabileceğini ve yöre halkının ekoturizm anlayışını benimsemeye istekli olduğunu göstermiştir. Bu durum yörede ekoturizmin geliştirilmesine yönelik stratejilerin tespit edilmesinde ve uygulanmasında ilgililerce göz önüne alınmalıdır. Bu araştırmada dikkatimizi ise yöre halkının doğa/çevrenin korunamaması, doğanın tahribatını gibi kaygıları olduğu anlaşılmıştır. Bunun yanında çalışmanın belirli aralıklarla tekrarlanması, elde edilen sonuçlara göre ekoturizm gelişimine yön verilmesini sağlayacaktır. Böylelikle ekoturizm paydaşlarının mevcut durumu analiz edip ekoturizm faaliyetlerine daha planlı bir şekilde yön verebileceği düşünülmektedir. Ayrıca Bademler Köyü’ nde bu anket çalışması dışında bir Konukevi eksikliği tespit edilmiştir. Bu konuda bir başvurusu olup sonuçlanması beklenmektedir. Konaklama sorunu çözümlendikten sonra ekoturizm açısından sürdürülebilirlik sağlanabilir. Bademler Köyü Türkiye ‘ de ve dünyada entellektüel ve kültürel açıdan gerçekten özel bir yerde olması sebebiyle bir ekoturizm festivaline öncülük etmesi düşünülebilir.

Kaynaklar

Ahn vd , (2002)

Akıllı, H. (2004). *Turizmin Sosyo Kültürel, Ekonomik, Yönetmel ve Çevresel Etkiler Bakımından İrdelenmesi; Antalya Köprülü Kanyon Milli Parkı* (Yüksek Lisans Tezi).

Akdeniz

Üniversitesi, Antalya.

Akpınar, E. ve Bulut, P. (2010). Ülkemizde Alternatif Turizmin Bir Dalı Olan Ekoturizm

Çeşitlerinin Bölgelere Göre Dağılımı ve Uygulama Alanları, *III. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi Bildiriler Kitabı* içinde (s.1575 - 1594), Cilt: IV.

Altanlar. A. ve Akıncı, K. G. (2009). Akçakoca İlçesinin Ekoturizm Olanaklarının Değerlendirilmesi, *Düzce Üniversitesi Ormancılık Dergisi*, 5 (1), s. 25 - 41.

Altan, Ş. (2006). *Türkiye’de Ekoturizm Uygulamaları ve Ekonomiye Katkıları* (Yüksek Lisans

Tezi). Niğde Üniversitesi, Niğde.

Altıparmak, M. (2002). Turizm Çeşitlendirmesi Sürdürülebilir Turizm ve Planlama., *II. Turizm*

Şurası Bildiriler Kitabı içinde, (s. 275). II. Cilt, T. C. Turizm Bakanlığı, Ankara.

Altunışık, R. Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2004). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: SPSS Uygulamalı*. (3. baskı). İstanbul: Avcı Ofset.

Arı, Y. ve Soykan, A. (2005). Kazdağı Milli Parkı’nda Kültürel Ekoloji ve Doğa Koruma,

Avcıkurt, C. (2003). *Turizm Sosyolojisi Genel ve Yapısal Yaklaşım* (3. baskı). Ankara:

Detay.Yayınları.

Aydın ve Türker (2010)

Baka (2012)

Balcı, S., Dağlar, H., Kara, M., Avcı, Ö. (2003). Çankırı’nın Alternatif Turizm Potansiyeli.

Türkiye’nin Alternatif Turizm Potansiyeli ve Güncel Sorunları Konferansı, 3 – 4 Mayıs,

Çankırı.

Balueger J. & Contavella - Jorda M. (2002). Tourism as a Long - Run Economic Growth

Factor: The Spanish Case, *Applied Economics*, 34 (7) pp. 877 - 884.

Bayat, G. (2010). *Turizmin Yerel Halk Tarafından Algılanması: Iğdır Üzerine Bir Araştırma*

(Yüksek Lisans Tezi). Kafkas Üniversitesi, Kars.

Banerjee (2007)

Blamey, R. K. (1997). Ecotourism: The Search for an Operational Definition. *Journal of Sustainable Tourism*, 5 (2), pp. 109 - 130.

Boi, P. O. (2003). *Residents Attitudes and Perceptions Toward National Parks and Ecotourism Development in Ghana: The Case of Dome Community in the Digya National*

- Park (Unpublished Master's Thesis)*. Wilfrid University, Canada.
- Bolay, S. H. (1987). *Felsefi Doktrinler Sözlüğü* (4. baskı). Ankara: Akçağ Yayınları. 136
- Boz (2006)
- Ceballos - Luscurain, H. (1996). *Tourism, Ecotourism and Protected Areas: The State of Nature Based Tourism Around the World and Guidelines for its Development*. Glant, Switzerland and Cambridge: World Conservation Union (IUCN).
- Clarke, J. (2010). A Synthesis of Activity Towards The Implementation of Sustainable Tourism: Ecotourism in a Different Context, *Journal of Sustainable Tourism*. School of Business, Oxford Brooks University.
- Cynthia, vd. (2000)
- Çakır, G. (2011). *İğneada ve Çevresinde Ekoturizm Potansiyelinin Belirlenmesi ve Kırsal Kalkınma Açısından Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ.
- Çevirgen (2004)
- Çıkın vd, (2009)
- Çoruh, S. (1969). *Genel Turizm Bilgisi*. Ankara: Güven Yayınları.
- Doğdubay, M., Giritlioğlu, İ. (2008). *Mutfak turizmi*. C. Avcıkurt ve N. Hacıoğlu (Ed.) Turistik Ürün Çeşitlendirmesi (s. 433 - 456). Ankara: Nobel yayınları. 137
- Douglas, N., Douglas, N. & Derrett, R. (2001). *Special Interest Tourism*, Singapore: John Willey & Sons Australia Ltd.
- Drumm, A. & Moore, A. (2002). *Ecotourism Development - A Manual for Conservation Planners and Managers, Volume 1: An Introduction to Ecotourism Planning*, Virginia. USA: The Nature Conservancy.
- Dal, N. (2008). *Kuşadasında Kıyı Kullanımı ve Turizmin Çevresel Etkileri Üzerine Yerel Halkın Tutumları* (Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Darkot, B.ve Tuncel, M. (1995). *Ege Bölgesi Coğrafyası*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Daş, C. ve Korkmaz, M. (1997). *Antalya - Belek Yöresinde Ekolojik Peyzaj Planlama Model Çalışması* *Turizm ve Çevre*, Ankara: Oleyis Yayınları.
- Davenport, J. & Davenport, J. L. (2006). The Impact of Tourism and Personal Leisure Transport on Coastal Environments: A Review, *Coastal and Shelf Science*, 67 (1 - 2), pp. 280 - 292.

- Demir, C. ve Çevirgen, A., (2006). *Ekoturizm Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Dizdaveric (2010)
- Ege (2008)
- Emekli (2005)
- Erdoğan, N. (2003). *Çevre ve Ekoturizm*. Ankara: Erk Yayınları.
- Erdoğan, N. ve Erdoğan, İ. (2005). Ekoturizm Betimlemeleriyle İletilenlerin Doğası. *Gazi Üniversitesi İletişim Dergisi*, 20 (1), s. 55 - 82.
- Erdoğan, N. (2012). Seyahat Acentelerinin Çevresel İlgilerinin Sürdürülebilirlik Bağlamında Değerlendirilmesi. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi* 1 (4), Karabük Üniversitesi. 139
- Fennell, David A. & Dowling, Ross K. (2003). Ecotourism Policy and Planning: Stakeholders, Management and Governance. In Fennell, D. A. & R. K. Dowling. (Eds.), *Ecotourism Policy and Planning* (pp. 331 - 344). London: CABI publishing.
- Gezon, Lisa L. (2014). Who Wins and Who Loses? Unpacking The “Local People” Concept in Ecotourism: A Longitudinal Study of Community Equity In Ankarana, Madagascar. *Journal of Sustainable Tourism*, 22 (5), pp. 821 - 838.
- Gökalp ve Yazgan (2013)
- Greenwood, J. B. (2006). *Sustainable Development in a Tourism Destination Context: A Plimsoll Model of Sustainability In Tyrell County* (Unpublished Ph.D. Thesis). Graduate Faculty of North Carolina State University, United States.
- Gültekin, Y. S. ve Girti Gültekin P. (2012). Kabatepe Orman Kampı - Karavan ve Çadırılı Kamp Alanının Rekreatif Değerinin Korunması ve Geliştirilmesine İlişkin Öneriler. I. *Rekreasyon Araştırmaları Kongresi* içinde (s. 353 - 363). Antalya.
- Higham, J. E. S. ve Shelton, E. J. (2007). Tourism and Wildlife Habituation: Reduced Population Fitness Or Cessation Of Impact? *Tourism Management*, 32 (6), pp. 1290 - 1298.
- Honey, M. (1999). *Ecotourism and Sustainable Development: Who Owns Paradise*. Washington: Island.
- Iorio, M. & Corsale, A. (2014). Community - Based Tourism and Networking: Viscari, Romania. *Journal of Sustainable Tourism*, 22 (2), pp. 234 - 255.
- Karasar (2009)
- Kaypak, Ş. (2010). Ekolojik Turizmin Sürdürülebilirliği. *Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 2 (2), s. 93 - 114.
- Kaypak, Ş. (2012). Ekolojik Turizm ve Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14 (22), s. 11 - 29.
- Kerr, J. (1991). Making Dollars and Sense Out Of Ecotourism / Nature Tourism. *1st International Conference in Ecotourism*, Brisbane.

- Kervankıran, İ. (2014). Beypazarı / Ankara Örneğinde Turizmin Ekonomik, Toplumsal ve Çevresel Etkilerine Yerel Halkın Yaklaşımı, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, s.133 - 153.
- Kizos, T. & Iosifides, T. (2007). The Contradictions of Agrotourism Development in Greece: Evidence From Three Case Studies, *South European Society and Politics*, 12 (1), pp. 59 - 77.
- Kozak, N., Kozak, M. A. ve Kozak, M. (2000). *Genel Turizm: İlkeler - Kavramlar* (4. baskı), Ankara: Turhan Kitabevi Yayınları.
- Kozak, N. (2012). *Genel Turizm Bilgisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Kuter, N. ve Ünal, H. Emre. (2009). Sürdürülebilirlik Kapsamında Ekoturizmin Çevresel, Ekonomik ve Sosyo - Kültürel Etkileri, *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 9 (2), s. 146 - 156.
- Küçükaslan, N. (2007). *Özel İlgi Turizmi*. Bursa: Ekin Yayınları.
- Mcminn, S. (1997). The Challenge of Sustainable Tourism, *The Environmentalist*, 17 (2), pp. 135 -141. 143
- Mol, T. ve Küçükosmanoğlu, A. (2005). Sürdürülebilir Yaban Hayatında Eğitimin Yeri ve Önemi, *1. Çevre ve Ormanlık Şurası* içinde (s.1524 - 1528). Antalya.
- Morelli, J. (2011). Environmental Sustainability: A Definition for Environmental Professionals. *Journal of Environmental Sustainability*, 1, pp. 19 - 27.
- Nayir, O. (2009). *Isparta Yöresi Korunan Doğal Alanlarda Ekoturizm Talep ve Eğilimlerinin Belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Nepal (2000)
- Nikolic, N., Missoni, E. & Medved, G. (2005). Medical Problems In Cycling Tourism. *J. Travel Med*, 12, pp. 53 - 54.
- Nilsson, P. A. (2002). Staying on Farms: An Ideological Background, *Annals of Tourism Research*, 17 (8), pp. 7 - 24.
- Niray (2002)
- Newsome, D., Milewski, A., Phillips, N. & Annear, R. (2002). Effects of Horse Riding on National Park and Other Natural Ecosystems In Australia. Implications For Management. *Journal of Ecotourism*, 1 (1), pp. 52 - 74.
- Ojong, F. E., Eja, E. I., Undelikwo, V.A., Agbor, E.A. (2013). Indigenous Peoples Perception of Ecotourism In Cross River State, Nigeria, *Social Sciences and Humanities*, 4 (1), pp. 275 -281.
- Olalı, H. (1992). *Turizm Politikası ve Planlaması*. Ankara: MEB Yayınları. 144
- Ongun, U. (2004). *Krizlerin Antalya Turizmine Etkileri* (Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Oral, S. ve Başarır, A. (1995). Alternatif Turizmin Önemi, Türkiye’de Alternatif Turizm

- Çeşitleri ve Kapadokya'da Uygulanabilirliği, *Kapadokya'nın Turistik - Kültürel Potansiyeli ve Pazarlama Sorunları Semineri*, Nevşehir.
- Oruç, O. (2004). *Bir Alternatif Turizm Türü Olan Doğa - Atlı Spor Turizminin Kastamonu Örneği Üzerinde İrdelenmesi*. (Bina Araştırma ve Planlama Programında Hazırlanan Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Özdemir, G. (2008). *Destinasyon Pazarlaması*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Özdönmez, M., T, İstanbullu, A., vd, 1996. Ormanlık Politikası, İ.Ü. Yayın No: 3968 Ormanlık Politikası (Cilt I - II), KTÜ Orman Fakültesi Yayınları, No: 216 - 34, Trabzon.
- Özgüç, N. (2003). *Turizm Coğrafyası* (4. basım). İstanbul: Çantay Yayınları.
- Özkök ve Çoban (2009)
- Öztaş (2002)
- Öztunalı Kayır (1998)
- Öztürk, T. (2002). Ekoturizm Destinasyonu Olarak İznik, *II. Turizm Şurası Bildirileri* içinde (s.237 - 242). Ankara: Turizm Bakanlığı.
- Özyaba, M. (2001). *Doğu Karadeniz Bölgesi Yaylalarında Ekoturizm Olanaklarının Araştırılması ve Kentsel Bölgesel Ekonomiye Olan Etkileri* (Doktora Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Pekçetinöz (2006)
- Pirselimoğlu, Z. (2007). *Ekolojik Temelli Rekreasyon ve Turizm Planlama İlkelerinin Araştırılması: Trabzon İli Çalköyü Yayla Yerleşimi Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Pforr, C. (2001). Concepts of Sustainable Development, Sustainable Tourism, and Ecotourism: Definitions, Principles and Linkages. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 1(1), pp. 68 - 71.
- Polat, A. T. (2006). *Karapınar İlçesi ve Yakın Çevresi Peyzaj Özelliklerinin Ekoturizm Kullanımları Yönünden Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma* (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Priskin, J. (2003) Characteristics and Perceptions of Coastal and Wildflower Nature Based Tourists In The Central Coast Region of Western Australia. *Journal of Sustainable Tourism*, 11(6), pp. 499 - 529.
- Przezbórska, L. (2003). Relationships Between Rural Tourism and Agrarian Restructuring In A Transitional Economy: The Case of Poland. Hall D., Mitchell M. and Roberts L. (Ed.), *New Directions in Rural Tourism* (pp. 203 - 222).
- Rahemtulla, Y. G. & Wellstead, A. M. (2001). Ecotourism: Understanding Competing Expert And Academic Definitions. Infor. Report Nor-X-380 Canada. http://nofc.cfs.nrcan.gc.ca/bookstore_pdfs/18729.pdf
- Redmond (2001)
- Sandal ve Tıraş (2013)
- Sara ve Friedrich (2006)
- Somuncu, M. (2004). Dağcılık ve Dağ Turizmindeki İkilem: Ekonomik Yarar ve Ekolojik Bedel, *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 2 (1), s. 1 - 21.
- Swarbrooke, J. (1998). *Sustainable Tourism Management* (2nd ed.). London: CABI.
- Scharpf, H. (1998). 21. Yüzyılda Sürdürülebilir Turizm Politikaları. Berlin Teknik

Üniversitesi, *1.Uluslararası Turizm Sempozyumu*. Berlin.

146

Selimoğlu, Ö. (2004). Dünyada ve Türkiye’de Ekoturizm, İstanbul Ticaret Odası Etüt ve Araştırma Şubesi, <http://www.ito.org.tr/Dokuman/Sektor/1-31.pdf> . Erişim Tarihi: 09.05.2013.

Sezgin, O. M. (1995). Genel Turizm - Turistik Kavramlar, Ekonomi, Pazarlama, Turizm Mevzuatı. Ankara: Tutubay Yayınları.

Şahin, İ. F. (2009). Erzincan İli Turizm Potansiyeli ve İldeki Ekoturizm

Şen, S. D. (2010). *Turizmin Çevresel Etkileri ve Bir Çözüm Olarak Ekoturizm* (Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi, Mersin. Uygulamaları, *Doğu Coğrafya Dergisi*, Cilt 14 (22).

Şenol (2008)

Topay, M. (2003). *Bartın - Uluyayla Peyzaj Özelliklerinin Rekreasyon - Turizm Kullanımları Açısından Değerlendirilmesi Üzerinde Bir Araştırma* (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Türker, N. (2013). Batı Karadeniz Bölümü Ekoturizm Kaynaklarının Değerlendirilmesi ve Bir Ekoturizm Rotası Önerisi, *International Journal of Social Science*, 6 (4). doi: dx.doi.org/10.9761/JASSS886

Ural, A. ve Kılıç, İ. (2011). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS Veri Analizi* (3. baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.

TÜİK turizm istatistikleri (2011)

Türsab Arge Departmanı. (2002). Türkiye Avrupa’ nın En Zengini. Profesör Tuna Ekim ile Söyleşi. Tarih. Mayıs 2002. Erişim Tarihi: 28 Haziran 2012, http://www.tursab.org.tr/dosya/1022/tunaekim_1022_1859796.pdf

Ürger, S. (1993). *Genel Turizm Bilgisi*. Antalya: Akdeniz Üniversitesi.

Vehbi (2012)

Wearing, S. & Neil J. (1999). Ecotourism Impact, Potentials and Possibilities, *Butterworth-Heinemann an Imprint of Elsevier Science*, Oxford, London.

Weaver, D. B. (1999). Magnitude of Ecotourism in Costa Rica and Kenya, *Annals of Tourism Research*. 26 (4), pp. 792 - 816.

Welsh Coastal Tourism Strategy (2007) Llywodraeth Cynulliad Cymru Welsh Assembly Government, Draft Final Strategy Document, 14.

Wearing and Neil (1999)

Weight (1993)

Who (2005)

Woo L. S. & Yeon N. S. (2006). Agro-Tourism As a Rural Development Strategy in Korea, *Journal of Rural Development*, 29 (6), pp. 67 - 83.149

Wood, M. E. (2002). Ecotourism: Principles, Pratices & Policies for Sustainability, [DXReader version]. Retrieved from <http://tourisminsights.info/ONLINEPUB/ECOTOURISM/ECOTOURISM%20PDFS/ecotourism1.pdf> on 01 March, 2002.

WTTC (2014). Travel and Tourism Economic Impacts: Country Reports 2011. London, UK

- Yaşar, G. (2002). *Kahramanmaraş İlinde Ekoturizm Olanaklarının İncelenmesi ve Potansiyel Alanların Tespiti* (Yüksek Lisans Tezi). Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Yaşar, O. (2011). Saros Körfezi Kıyılarında Su altı Dalış Turizmi, *Zeitschrift Für Die Welt Der Türken*, 3 (1), s. 33 - 55.
- Yavuz E. ve Zığmdere Y. Ö. (2000). Sürdürülebilir Kalkınmanın Turizme Etkisi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (4), s. 322 - 336.
- Yeğen (2007)
- Yılmaz, H. (2010). Artvin ve Çevresinin Ekoturizm Açısından Değerlendirilmesi, *III. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi Bildiriler Kitabı* içinde (s. 1595), Cilt I.
- Yücel, C. (2004). Turizmde Yükselen Değer: Ekoturizm, *Türsab Ar - Ge Departmanı*. http://www.tursab.org.tr/dosya/1023/02nieko_1023_1889046.pdf. Erişim tarihi: 01.03.2014.
- Yürük, E. Ö. (2003). Turizmin Geleceği: Ekoturizm, *Standart: Ekonomik ve Teknik Dergi*, Sayı500, s. 68 - 71.150
- Zaman, M., Şahin, F. İ., Birinci, S. (2011). Çal Mağarası (Düzköy - Trabzon) ve Çevresinin Ekoturizm Potansiyeli Açısından Önemi, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 16 (26).

Yararlanılan İnternet Sayfaları

- <http://www.ecotourism.org/what-is-ecotourism>
- <http://www.ecotourismglobalconference.org/>
- <http://www.ngt-news.com/turizm/botanik-turizm>
- <http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr>
- <http://www.izmirkulturturizm.gov.tr/TR,77216/yuruyus-parkurlari-trekking.html>
- http://www.tursab.org.tr/dosya/1023/02nieko_1023_1889046.pdf
- <http://kisi.deu.edu.tr/ali.oz/bademler.html>
- <https://gezipgordum.com/izmir-festivalleri>
- www.barbarosoyukfestivali.com

Anket Çalışması İçin Yararlanılan Kaynaklar

- Bayat, G. (2010). *Turizmin Yerel Halk Tarafından Algılanması: Iğdır Üzerine Bir Araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). Kafkas Üniversitesi, Kars.
- Nayir, O. (2009). *Isparta Yyöresi Korunan Doğal Alanlarda Ekoturizm Talep ve Eğilimlerinin Belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Polat, A. T. (2006). *Karapınar İlçesi ve Yakın Çevresi Peyzaj Özelliklerinin Ekoturizm Kullanımları Yönünden Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma* (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

EK 1- Anket Formu

Urla Ekoturizm Potansiyelinde Bademler Köyü Anketi

Hepinize merhaba. Bu anket çalışması İKÇÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Ekoturizm Anabilim Dalı yüksek lisans tezinde kullanılmak üzere yapılmaktadır. Soruların yanıtlanması az bir zaman almaktadır. Verdiğiniz cevaplar kesinlikle gizli tutulacaktır.

Katkılarınız için teşekkür ederim. Sevgi ve saygı ile.

SORULAR

- 1) **Cinsiyetiniz?** Kadın ( ) Erkek ( )
- 2) **Yaşınız?** ( )
- 3) **Eğitim Durumunuz?** İlköğretim ( ) Lise ( ) Önlisans ( ) Lisans ( )
Lisansüstü ( )
- 4) **Mesleğiniz?** İşçi ( ) Memur ( ) Ev Hanımı ( ) Çiftçi ( ) Öğrenci ( )
Diğer ( )
- 5) **Bu köyde kaç yıldır yaşıyorsunuz?** ( )
- 6) **Ekoturizm kavramı size neyi ifade eder?**
Çevre dostu turizm ( ) Ekonomik Turizm ( ) Sportif Turizm ( )
Kültür Turizmi ( )
- 7) **Yaşadığınız bölgede aşağıdaki ekoturizm faaliyetlerinden hangileri yapılmaktadır?**
Doğa Yürüyüşü ( ) Bisiklet Turizmi ( ) Sağlık Turizmi ( )
Kamp/Karavan Turizmi ( )
Doğa Fotoğrafçılığı ( ) Festival Turizmi ( ) Tarih-Kültür Turizmi ( ) Hepsi ( )
- 8) **Ekoturizm faaliyetlerinde sizi ne memnun eder?**
Ekonomik Katkı ( ) Yerel Kültürün Tanınması ( ) Doğa/Çevrenin Korunması ( )
Hepsi ( )

9) Sizce yörenizde ekoturizmin gelişmesi ekonomik durumu iyileştirir mi?

Evet ( ) Hayır ( )

10) Sizce hangi faktör yörenizdeki ekoturizmi olumsuz etkilemektedir?

Ulaşım ( ) Konaklama ( ) Doğanın Tahribatı ( ) Eğitimsizlik ( )

Kişi Başına Düşen Gelir Düzeyi ( ) Hepsi ( )

NOT

URLA EKOTURİZM GÜZERGAHLARI

1-İskele-Limantepe-Yıldıztepe

2-İskele-Karantina Adası

3-Güvendik-Karantina Adası

4-Özbek Koyu-Özbek-Çeşmealtı

5-Özbek(Gülbahçe Körfezi)-Torasan

6-İçmeler-Özbek

7-Nohutalan-Birgi-Barbaros

8-Zeytineli-Zeytineli Koyu

9-Yağcılar-Demircili(Arka Deniz)

10-Demircili-Altıncıköy

